

Kanıt Temelli Etkinliklerle Akademik Başarıyı Geliştirmeye Yönelik Bir Eylem Araştırması¹

An Action Research to Improve Academic Success with Evidence-Based

Sayfa | 597

Özkan GİNESAR , Dr., Karlsruhe Eğitim Ataşeliği, oginesar@gmail.com

Geliş tarihi - Received: 12 Mart 2023
Kabul tarihi - Accepted: 23 Haziran 2023
Yayın tarihi - Published: 28 Haziran 2023

¹ Bu çalışma, yazarın doktora tezinden üretilmiştir.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2023), 14 (1), 597-630.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2023), 14 (1), 597-630.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Öz. 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın farklı yerlerinde kanıt kavramından bahsedilmiştir. Programda öğrencilerin kanıtları kullanma becerilerinin, sorgulama ve eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu çalışma kanıt temelli etkinliklerin öğrencilerdeki akademik başarıyı nasıl etkilediğini ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden eylem araştırması deseni ile yürütülmüştür. Eylem araştırması yaklaşım türleri içerisinde çalışmada "özgürleştirici/geliştirici/eleştirel yaklaşımı kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcıları kolay ulaşılabilir durum örneklemeyle belirlenmiştir. Bu çerçevede araştırmanın uygulaması 2021-2022 eğitim öğretim yılının güz döneminde 7. sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma verilerinin toplanmasında kanıt temelli hazırlanan etkinlikler, sınıf içi iletişim kayıtları, akademik başarıyı değerlendirme sınavları ile öğrenci ürünleri kullanılmıştır. Araştırma verileri içerik analizi ile analiz edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin ortaya koyduğu ürünlerin büyük bir bölümünü "İyi" ve "Çok İyi" kategorisinde yer almaktadır. Verilerin analiziyle kanıt temelli öğrenme öncesi ve sonrası gerçekleştirilen akademik başarıyı değerlendirme sınavı ortalamalarında, uygulama sonrası ciddi artış olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Sosyal Bilgiler, Kanıt Temelli Öğrenme, Akademik Başarı.

Abstract. The concept of evidence is mentioned in different parts of the 2018 Social Studies Curriculum. The program aims to develop students' ability to use evidence, questioning and critical thinking skills. In this study, which was carried out to reveal how evidence-based activities affect the academic achievement of students, action research, one of the qualitative research methods, was used. "Liberating/developing/critical approach, one of the action research types, was used in the research. The participants of the research were determined by easily accessible case sampling. In this context, the application of the research was carried out with 7th grade students in the fall semester of the 2021-2022 academic year. Research data, evidence-based activities, classroom communication records, academic achievement assessment exams and student products were used. Research data were processed with content analysis. According to the results of the research, it can be said that a significant part of the products produced by the students are in the "Good" and "Very Good" categories. With the analysis of the data, it was concluded that there was a significant increase in the averages of the academic achievement assessment exam performed before and after the evidence-based learning after the application.

Keywords: Social Studies, Evidence-Based Learning, Academic Achievement.

Extended Abstract

Introduction. Social studies can be expressed as a field of study in which basic knowledge, attitudes and values in social life are given based on the information gathered from social science disciplines in order to raise good and responsible citizens in primary schools (Erden, 1997; cited in Çıdaçı, 2015). Social studies is a method that combines the knowledge and methods obtained from social and human sciences in order to train individuals who can solve the information-based decisions of the changing world countries in every respect, by combining the knowledge and methods obtained from the social and human sciences, in order to raise effective citizens who can make informed decisions and solve problems in the country and world conditions. It can be defined as a curriculum (Öztürk 2012). Social studies; in order to help the individual realize his social existence; reflecting social sciences and civics subjects such as history, geography, economics, sociology, anthropology, psychology, philosophy, political science and law; which involves the unification of learning areas under a unit or theme; the interaction of man with his social and physical environment is examined in the context of the past, present and future; It is a primary education course based on the collective teaching approach (MEB, 2005). The social studies course, which is about human, society and the environment within the scope of their relationship, should enable the student to explore both the development of knowledge and experience related to human-society relations and the values and thoughts (Kabapınar, 2019). Changing world conditions have made new practices compulsory in the field of education (Kara and İnanoğlu, 2022). Sonmez (2005); social studies are defined as the process of linking social reality with evidence-based information and the live information that emerges at the end of the process. It is important for the student to have the opportunity to benefit from different sources and to use documents such as photographs and maps in order to make the lesson taught by the teacher more permanent and applicable to the age, rather than memorizing the student. It is important for the teacher to benefit from different sources in addition to the textbooks and to have them questioned in terms of gaining and permanence of the targeted gains. For this, the more different sources such as historical documents are included in the classroom, the more students' motivation to the lesson will increase (Demirel, 1999; Cooper, 1996; cited in Çıdaçı, 2015). The importance of thinking skills with a renewed understanding is increasing day by day. Skills such as estimation, analysis, critical perspective, and original thinking should be given to students (Tokmak, Yılmaz, and Şeker, 2019).

Method. The aim of the research is to express the academic achievements of the secondary school 7th grade students in the “Communication and Human Relations” and “Living Democracy” units of the social studies course, after the course process is planned and implemented with evidence-based learning, according to the student products and the academic achievement assessment exam. In this context, the research was carried out using the action research design, one of the qualitative research designs. This method, which enables teaching to be a higher quality process in school and classroom practices, is a systematic process in which actions are carried out again according to the feedback and evaluations received from the students, and what the students have learned about how the process is carried out. Action research is not intended to generalize but to improve and develop the existing situation. In the research, more than one data collection technique is employed at the same time and is done simultaneously with the analysis of the obtained data. As a result of the analysis of the collected data, when the themes start to repeat themselves, data collection can be stopped. In this research, the “liberating/developing/critical action research approach”, which is one of the action research

types, was used. This approach will add new knowledge, skills and competencies to the practitioner. It will enable the practitioner to gain a critical perspective on their own practices. This will enable the researcher to become more competent in his profession through research (Yıldırım and Şimşek 2016). In this study, easily accessible case sampling, which is one of the purposeful sampling methods, was preferred. The reason for choosing this sample is to try to provide practicality and convenience to the research. The school where the application takes place is the researcher's own school. In this sampling method, the researcher takes advantage of an easy-to-reach situation. The researcher prefers a situation that is close and easily accessible. In this direction, the researcher determined the 7th grade students at his school as the study group. It consists of 14 students, 8 girls and 6 boys, who attend this school located in the province of Kütahya in Turkey and the branch determined as the study group. In this study, data were obtained by applying classroom communication records, activity papers prepared with the evidence-based learning method, and pre- and post-success evaluation questions. The data obtained in accordance with the process were processed by subjecting them to content analysis. Student products were analyzed using rubrics. Evaluation of the success evaluation exam performed before and after the unit was evaluated according to the detailed answer key prepared in advance

Results, Discussion and Conclusion. At the end of this study, which was carried out to determine how the evidence-based activities carried out in the Social Studies course affect the academic success of the students, it was concluded that the evidence-based activities increased the success of the students in a positive way and provided great benefits in giving the achievements to the students. While the overall grade point average was thirty-three before the analysis of the evidence regarding Communication and Human Relations, the overall point average of the evaluation exam performed after the analysis of the evidence was eighty-seven. When the answer papers of the students were divided into categories, only two students' answer papers were evaluated in the medium category and the other students' answer papers were evaluated in the good category in the academic achievement assessment exam applied after the analysis of the evidence. While the average score of the students before the application of the evidences prepared for the Living Democracy unit was twenty-four, it is seen that the average score of the evaluation exam prepared for the gains after the analysis of the evidence was eighty-nine. When the answer sheets of the students are categorized after the analysis of the evidence, it can be stated that four students are in the middle category and the other ten students are in the qualitative category. Based on these findings of the study, it can be said that teaching the social studies course with evidence-based learning contributes to the increase in the academic success of the students and increases the academic success of the students. When the literature is examined, it can be stated that these findings of the research show parallelism with the results of many researches. Bilgiç (2018) stated that with the evidence-based teaching of the Social Studies course, students were able to access information, students were successful in transferring information and making comparisons, and it was also effective in gaining high-level thinking skills. Çıdaçı (2015), in his study, revealed how effective the evidence used with the experimental group students based on evidence-based learning is in gaining knowledge about the subject and gaining the skills required by the unit. It clearly shows that teaching the course by using first-hand sources has a positive effect on student success. Işık (2008) stated in his study that the use of historical documents in history lessons increases the academic success of students. There are research results that show parallelism with the results of the study and support the results of this study Bozcan, 2002; Dogan, 2007; Dogan, 2008; Tangulu and Çıdaçı, 2016). Keleş, Ata and Köksal (2006) stated in their studies that

using documents in history lessons increases student achievement. Vansledright (2002) demonstrated the usefulness of using evidence in developing students' historical skills.

Giriş

Sosyal bilgiler dersi ilköğretim okullarında iyi ve sorumlu vatandaşlar yetiştirmek amacıyla sosyal bilimler disiplinlerinden toplanan bilgilere dayalı olarak verilen toplumsal yaşamda temel bilgi, tutum ve değerlerin verilmek istendiği bir çalışma alanı olarak ifade edilebilir (Erden, 1997). Sosyal Bilgiler Öğretim Programı, değişen ülke ve dünya koşullarında bilgiye dayalı karar alıp problem çözebilen etkin vatandaşlar yetiştirmek amacıyla sosyal ve beşeri bilimlerden aldığı bilgi ve yöntemleri kaynaştıran kullanan bir öğretim programı olarak tanımlanabilir (Öztürk, 2012). Meb (2005) Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda ise sosyal bilgiler dersi "*Bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fizikî çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir*" ifadesi ile tanımlanmıştır. Bu tanımlardan yola çıkarak sosyal bilgilerin dört boyutunun öne çıktığı ifade edilebilir. Bu dört alandan birincisi, bireyin toplumsal varlığını gerçekleştirmek amacıyla olması; ikincisi, sosyal bilimler ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtması; üçüncüsü, insanın çevresiyle etkileşimini zaman boyutunda ele alması ve son olarak da sosyal bilgilerin öğretim amaçlı oluşturulmuş bir ders olmasıdır (Safran, 2015). 2015 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda ise; etkin ve üretken bireyler yetiştirmek, öğrencilerin insani ilişkilerini ve vatandaşlık yeterliklerini geliştirmek amacıyla sosyal bilimleri kaynaştıran bir ilköğretim dersi olarak ifade edilmiştir (MEB, 2015). Bu tanımlardan sosyal bilgiler, toplumsal ve kültürel değerlere uygun, iyi ve sorumlu bir birey yetiştirmek ve sosyal bilimlere ait bilgi, beceri ve değerlerin kazanılması amacıyla seçilmiş konuların kaynaştırılmasıyla oluşturulmuş, eğitime yönelik alan olduğu ifade edilmelidir.

İnsan, toplum ve bunlarla ilişkisi kapsamında çevreyi konu alan sosyal bilgiler dersi, öğrencinin hem insan-toplum ilişkilerine bağlı bilgi ve tecrübelerinin gelişimini hem de değer ve düşünceleri keşfetmesini sağlamalıdır (Kabapınar, 2019). Değişen dünya koşulları eğitim öğretim alanında da yeni uygulamaları zorunlu kılmıştır (Kara ve İnanoğlu, 2022). Öğretmenin anlattığı dersi öğrencinin ezberlemesi yerine daha kalıcı ve uygulanabilir olması adına öğrencinin farklı kaynaklardan yararlanma, fotoğraflar, haritalar gibi dokümanları kullanma fırsatının olması önemlidir. Öğretmenin ders kitaplarının yanı sıra değişik kaynaklardan yararlanması ve bunları sorgulatması, hedeflenen kazanımların kazandırılması ve kalıcılığı açısından önem teşkil etmektedir. Bunun için de sınıf içinde tarihsel dokümanlar gibi ne kadar çok değişik kaynağa yer verilirse öğrencilerin derse olan güdülenmeleri artacaktır (Demirel, 1999; Cooper, 1996; akt. Çıdaç, 2015). Kanıt bir durumu ya da olayı açıklarken bu durum ya da olayı desteklemek için ileriye sürülen tüm soyut ve somut argümanlardır (Yetiş, 2018). Kanıt kullanma becerisi ise bireyin problem ve olaylar karşısında analiz ve sentez ile değerlendirme ve karar verme sürecinde bir takım kaynakları ve dayanakları kullanabilmesidir (Palaz, 2019). Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda öğrencilerin "*Farklı dönem ve mekânlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesnelere, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirlemeleri, değişim ve sürekliliği algılamaları*" Meb, 2018, s.8) özel amaç olarak ifade edilmiştir.

Günümüz dünyasında artık bilgiyi üretmek ve kullanmak için bazı becerilerin elde edilmesi gereklidir. Bu becerilerde kanıt kullanma becerilerinin kazandırılması ile alakalıdır. Bireylerin doğru bilgiye ulaşmaları kanıt kullanma becerilerinin kullanması ile alakalıdır. Doğru karar verebilme, ön yargısız ve belli kalıplardan uzaklaşarak kara verebilme becerilerinin kazandırılması öğrencilerin kanıtlar ile çalışmasının sağladığı avantajlardır. Birey elde ettiği beceriler sayesinde yaşamda karşılaştığı problemlerin üstesinden gelebilmelidir (Sağlam ve Bilgiç, 2018). Bireylerin kanıtları kullanarak çıkarım yapabilmesi için kanıtın ne olduğunu tespit edebilmeli ve doğru şekilde değerlendirebilmedir. Bu ise bireyin akıl yürütme becerisinde önemli rol oynamaktadır (Tullos ve Woolley, 2009). Kanıt temelli öğrenme öğrencilerin farklı kanıt türlerini kullanarak sınıf içerisinde kanıtlara dayalı bireysel ve grup çalışmalar ile sorgulamalar yapması ve farklı kaynaklara ile karşı kalarak bir takım becerileri kazanmaları esasına dayanan zihinsel etkinliklerdir (Alabaş, 2007). Yenilenen öğretim programlarında düşünme becerilerinin önemi her geçen gün artmaktadır. Öğrencilerin tahmin yapabilme, analiz etme, eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesi ve özgün düşüncelerini ortaya koyabilmesi sosyal bilgiler öğretim programlarında amaçlanmaktadır (Tokmak, Yılmaz ve Şeker, 2019). Ders içerisinde öğrenci ne kadar çok kaynak ile karşılaşır ve çalışırsa çeşitli sorgulamalar gerçekleştirecek sonuç itibarı ile kendisi bireysel yorum geliştirecektir (Tunç Şahin, 2011). Kanıt temelli öğrenme öğrenciler ders içerisinde aktif kılma, dersi sıradanlıktan kurtarma, öğrenciyi bilmeye ve keşfetmeye yönelik bir çok yönden diğer yöntemlere göre avantaja sahiptir. Eğer kanıt temelli öğrenme yaklaşımını ön plana alırsanız öğrenme ve öğretme sürecine öğrenciyi oturtuyorsunuz demektir. Çünkü bu yaklaşımda öğrencinin bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor becerilerinin gelişimi ön plandadır (Kabapınar, 2019). Kanıt temelli öğrenme derslerde yüksek düzey öğrenme sağlamaktadır. Öğrencilerde dersle olan ilgi ve motiveyi arttırmaktadır (Doğan, 2008). Kanıt temelli öğrenmenin sosyal bilgiler öğretim programlarında yer bulması ile birlikte kanıt temelli öğrenmeye ilişkin çalışmaların arttığı görülmektedir (Aytekin, Sağlam Tekir ve Aktın, 2022). Kanıt temelli gerçekleştirilen çalışmaların büyük çoğunluğunda öğrencilerin kanıtları kullanarak doğru çıkarımlar gerçekleştirdiği ifade edilebilir (Bilgiç, 2018). Öğrencilerin kanıtların temelli öğrenme ile üst düzey düşünme becerilerinin arttığı (Bozkurt, 2018), öğrencilerin derse ilgi duydukları ve derse karşı olumlu tutum geliştirdikleri belirlenmiştir. (Bakmaz, 2016; Çıdacı, 2015). Öğrencilerin kanıtları düşünce süzgeçlerinden geçirerek yorumlamalarının, onların aktif olarak derse katılmalarını sağladığı (Alabaş, 2007; Çiftarlan, 2019; Işık, 2008), öğrencilere kendilerini ifade etme fırsatı verdiği (Akbulut ve Açıklın, 2020), konunun derinlemesine ve kalıcı olarak öğrenmesine fırsat verdiği (Dere ve Gökçınar, 2020) ve özetle öğrencilerin kendilerini ifade edebilmesine, derse karşı olumlu tutum geliştirebilmesine ve konun kalıcı olarak öğretilmesine katkı sağladığı belirlenmiştir. Kanıt temelli öğrenme ile öğrenciler olaylara farklı bakış açıları ile bakabilecek, sorgulayıcı ve eleştirel yaklaşabilecek özgür düşünceli bireyler olarak yetişecektir (Kabapınar, 2019). Sosyal bilgiler dersinde amaçlanan kazanımların gerçekleştirilmesi stratejik bir önem arz etmektedir. Bunun için etkili bir öğretim sürecinin planlanması ve uygulanması gerekmektedir. Çünkü geleneksel bir anlayış ile öğrencilere bilgi aktarılmasının yapılmasının etkili olacağı düşünülmez. Öğrencileri aktif kılacak ve onların üst düzey düşünme becerilerini gerçekleştirebilecek öğrenme süreçlerinden birisi kanıt temelli öğrenmedir. Bu kapsamda araştırmamızın problem cümlesini “İlköğretim sosyal bilgiler dersinde uygulanan kanıt temelli öğrenmenin öğrencilerin akademik başarısına etkisi nedir?” soru oluşturmaktadır. Problem cümlesine ilişkin olarak yedinci sınıf sosyal bilgiler dersinin öğrenme süreci kanıt temelli öğrenme ile planlanarak uygulanmış ve kazanımların gerçekleştirilmesinde etkililiği ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

✓ 7. sınıf sosyal bilgiler dersinde uygulanan kanıt temelli etkinlikler öğrencilerin

- akademik başarılarını nasıl etkilemektedir?
- ✓ Kanıt temelli etkinliklerin uygulama öncesi ve sonrası öğrencilerin başarı durumları nasıldır?
- ✓ Kanıt temelli öğrenmenin üst düzey düşünme becerilerine katkısı nasıldır?

Yöntem

Araştırma Deseni

Araştırma sosyal bilgiler dersinin 'İletişim ve İnsan İlişkileri' ve 'Yaşayan Demokrasi' ünitelerine yönelik gerçekleştirilmiştir. Sosyal bilgiler ders sürecinin kanıt temelli öğrenme ile planlanması ve uygulanmasının 7. sınıf öğrencilerinin akademik başarılarına etkililiğini belirlemektir. Bu bağlamda araştırma nitel araştırma desenlerinden eylem araştırması deseni kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Ersoy ve Saban'a göre (2019) eylem araştırması değişim ve gelişimin ön planda olduğu, bireylerin uygulamalarını içeren, sistematik olarak verilerin toplandığı ve bunların değerlendirilerek, bu değerlendirmelere dayalı yeni eylem planlarının oluşturulduğu, döngüsel ve sarmal bir süreçtir. Okul ve sınıf içi uygulamalarda öğretimin daha kaliteli bir süreç olmasını sağlayan bu yöntem, sürecin nasıl yürütüldüğüne dair ve öğrencilerin neler öğrendiklerini ve öğrenciden alınan dönütlere, değerlendirmelere göre tekrar eylemlerin gerçekleştirildiği sistematik bir süreçtir.

Eylem araştırmaları, genelleme amacıyla değil var olan durumun iyileştirilmesi ve geliştirilmesi amacıyla yapılır. Araştırmada birden fazla veri toplama tekniği aynı anda işe koşular ve elde edilen verilerin analizi ile eş zamanlı olarak yapılır. Toplanan verilerin analizi sonucunda artık temalar kendini tekrar etmeye başladığında veri toplamaya son verilebilir. Bu araştırmada eylem araştırması türlerinden "özgürleştirici/geliştirici/eleştirel eylem araştırması yaklaşımı kullanılmıştır. Bu yaklaşım, uygulayıcıya yeni bilgiler, beceri ve yetkinlikler katacaktır. Uygulayıcının kendi uygulamalarına dair eleştirel bir bakış açısı kazanmasını sağlayacaktır. Bu durum araştırmacının araştırma yoluyla mesleğinde daha yetkin hale gelmesini sağlayacaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Çalışma Grubu

Çalışma grubu çalışılan konu ve amaca göre belirlenmektedir. Bu çalışmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden olan kolay ulaşılabilir durum örnekleme tercih edilmiştir. Bu örneklemin tercih edilmesindeki sebep ise araştırmaya pratiklik ve kolaylık sağlanmaya çalışılmasıdır. Uygulamanın gerçekleştiği okul, araştırmacının kendi çalıştığı okuludur. Bu örnekleme yönteminde araştırmacı ulaşılması kolay bir durumdan yararlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Araştırmacı yakın olan ve kolay ulaşabileceği bir durumu tercih eder. Bu doğrultuda araştırmacı kendi görev yaptığı okulda 7. sınıfa devam eden öğrencileri çalışma grubu olarak belirlemiştir. Ulaşılabilirlik ve sürecin daha rahat işletilmesi amacıyla araştırmacı; uygulama öncesi kendi okul müdürü, sosyal bilgiler öğretmeni, veli ve öğrencilerle görüşerek ön bilgilendirmede bulunmuştur. Türkiye'de Kütahya ilinde bulunan bu okulun

7. sınıf öğrencileri çalışma grubu olarak belirlenmiştir. Belirlenen sınıf 8'i kız 6'sı erkek olmak üzere 14 öğrenciden oluşmaktadır. Uygulamanın yapıldığı okul bir köy okuludur ve öğrencilerin aileleri düşük sosyo-ekonomik özelliklere sahiptir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu araştırmada sınıf içi iletişim kayıtları, kanıt temelli öğrenme yöntemi ile hazırlanmış etkinlik kağıtları ile ön ve son başarı değerlendirme soruları ile veriler elde edilmiştir. Bu kapsamda sınıf içi iletişim kayıtları Word dosyasına herhangi bir değişiklik yapılmadan aktarılmıştır. Dersin kazanımlarına yönelik gerçekleştirilen etkinlik ve öğrenci ürünlerine çalışmada yer verilmiştir. Öğrencilerin akademik başarılarının tespiti için her ünite öncesi ve sonrası ünitenin içeriği ve kazanımları doğrultusunda onar sorudan oluşan akademik başarıyı değerlendirme sınavı uygulanmıştır. Bununla birlikte kanıt temelli öğrenme etkinliklerinin sonrasında dersin kazanımlarına yönelik temel etkinlikler yaptırılmıştır. Bu etkinliklerin değerlendirilebilmesi için kazanımlara yönelik alt boyutlara ayrılarak bu çerçevede değerlendirilmeye tutulmuştur. Her kategoriye 1 ile 4 arasında puan verilmiştir. Öğrenci ürünün puanı 1-16 arasında değerlendirilerek 1-4 arası olanlar geçer, 5-8 arası puana sahip olanlar orta, 9-12 arası olanlar iyi ve 13-15 puan arası olanlar çok iyi olarak ifade edilmiştir. Eylem araştırmalarında veri analizi süreklilik gösterir. (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Veri toplama ve veri analizi eş zamanlı olarak yürütülme durumundadır (Altunışık ve diğer., 2007). Veri analizini verilerin ne anlama geldiklerinin dışarıya aktarımı olarak ifade edilebilir. Dışa aktarma; “öğrenciler ne söyledi, araştırmacı ne gördü, öğretmen ne anladı” sürecinin birleştirilmesi ve yorumlanmasıdır (Merriam, 2015). Yani sürece anlam verme çabası araştırmacının bulgularını oluşturur. Sürece uygun olarak elde edilen veriler içerik analizine tabi tutularak işlenmiştir. İçerik analizi ile analiz yapılırken, belge incelenirken kategoriler oluşturulur. Oluşturulan kategorilerin alt kategorileri oluşturulur ve sayısal olarak bunlar sunulur. Oluşturulan bu alt kategoriler birden çok üst kategori içerisinde yer alabilir. Araştırmacı elde etmiş olduğu bu verilere bir dizi kodlar uygular. Bu kodlardan yola çıkarak birbiri ile ilintili kod listesi oluşturur. Bu oluşturulan kod listesi sayısal işlemler aracılığı ile okuyucunun anlayabileceği tarzda düzenlenerek yorumlama işlemi yapılır. İçerik analizinde yüksek bir yorumlama ile verilerden daha derinlemesine ve soyut kavramlar çıkarma işlemi vardır. İçerik analizi sürecinde verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması süreci yer almaktadır (Ekiz, 2013; Yıldırım ve Şimşek, 2016). Öğrenci ürünleri analitik rubrik kullanılarak değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Bu kapsamda öğrenci ürünleri alt boyutlara ayrılmış ve her alt boyut kendi içerisinde puanlamaya tabi tutulmuştur. Öğrenci ürünleri 1 ile 16 puan arasında değerlendirilmiştir. Öğrenci ürünleri bu değerlendirmenin neticesinde 13-16 arası puanlar “Çok İyi”, 9-12 arası puanlar “iyi”, 5-8 arası puanlar “orta” ve 1-4 arası puanlar “Geçer” olarak kategorize edilmiştir. Ünite öncesi ve sonrası gerçekleştirilen başarıyı değerlendirme sınavının değerlendirilmesi önceden hazırlanan holistik rubrik ile değerlendirilmiştir. Verilerin analiz ve değerlendirme sürecinin güvenilirliğinin artırılması amacıyla dışardan farklı bir araştırmacının görüş ve değerlendirmelerinden istifade edilmiştir. Araştırmada öğrenci görüş ve ürünlerinden doğrudan alıntılar yapılarak inanılabilirliği ve aktarılabilirlik güçlendirilmiştir. İnanılabilirliği arttırmak için uzun süreli etkileşim, katılımcı teyidi ve uzman görüşüne başvurulmuştur. Çalışmanın yapıldığı ortamda bulunmak, uzun süreli etkileşim inanılabilirliğin artırılması için önemlidir (Başkale, 2016). Nitel araştırmalarda genelleme amacı taşımamaktadır. Ancak katılımcıların yaşadıklarını ayrıntılı ifade etmelidirler ki farklı kişiler çalışmanın

sonuçlarını kendi çalışmalarına uygulayabilsinler (Sharts-Hopko, 2002). Bunun için örneklem seçimin nasıl yapıldığı, katılımcıların özellikleri ve çalışma ortamı ayrıntılı açıklanmıştır. Araştırma da doğrudan alıntılmalarda ve araştırmanın hiçbir yerinde öğrencilerin gerçek isimlerine yer verilmemiş, öğrencilere rumuz verilmiştir.

Uygulama Süreci

Araştırmanın bütün aşamalarında etik ilkelere uygun davranılmıştır. Bu kapsamda araştırmaya başlamadan önce Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'ndan 15 Şubat 2021 tarih 2100042541 sayı ile etik onayı alınmıştır. Çalışmanın gerçekleştirilmesi İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izin alınmıştır. Gerekli izinler alındıktan sonra öğrenci velileri bilgilendirilerek araştırmaya katılan çocuklarının velilerden de veli onay formu alınmıştır.

Çalışma 7. sınıf sosyal bilgiler dersinin “İletişim ve İnsan İlişkileri” ve “Yaşayan Demokrasi” adlı ünitelerine yönelik gerçekleştirilmiştir. Bu ünitelerin kazanımları doğrultusunda kanıtlar toplanmış ve konu sıralaması dikkate alınarak kanıt temelli etkinlikler oluşturulmuştur. Araştırmacı “İletişim ve İnsan İlişkileri” ünitesinin “İletişimi etkileyen tutum ve davranışları analiz ederek kendi tutum ve davranışlarını sorgular.”, *Bireysel ve toplumsal ilişkilerde olumlu iletişim yollarını kullanır* (Meb, 2018, s.23) kazanımları doğrultusunda on üç kanıttan oluşan “İletişimimiz nasıl olmalı? Etkili bir iletişim bize ne kazandırır.” isimli kanıt temelli etkinlik kağıdı hazırlanmıştır. Kanıt temelli çalışma etkinliklerinin tamamlanmasından sonra etkinliklerin niteliğinin ve etkililiğinin belirlenmesi içinse “Arkadaşıma Mektup Yazıyorum” temel etkinliği öğrenciler tarafından gerçekleştirilmiştir. “İletişim ve İnsan İlişkileri” ünitesinin “Medyanın sosyal değişim ve etkileşimdeki rolünü tartışır.”, “İletişim araçlarından yararlanırken haklarını kullanır ve sorumluluklarını yerine getirir” (Meb, 2018, s.23) kazanımlarının gerçekleştirilmesine yönelik ise on beş kanıttan oluşan “Haklarımızın ve sorumluluklarımızın bilincinde olmalıyız...” kanıt temelli çalışma yaprağı hazırlanmıştır. Bu kanıt temelli öğrenme neticesinde hazırlanan etkinlik çalışma yapraklarının niteliğini ve etkililiğini belirlemek amacıyla “Bir Hikayem Var” adlı temel etkinlik gerçekleştirilmiştir. Bu ünitenin kazanımlarına yönelik iki adet kanıt temelli etkinlik kağıdı hazırlanmıştır. Her etkinlik kağıdını için altı saatlik bir uygulama gerçekleştirilmiştir.

“Yaşayan Demokrasi” adlı ünitenin ise Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'ndaki dört kazanımına yer verilmiştir. Bu kazanımlar ikiye gruplandırılarak her iki grup için kazanıma yönelik kanıt temelli çalışma yaprağı hazırlanmıştır. Ünitenin “Demokrasinin ortaya çıkışını, gelişim evrelerini ve günümüzde ifade ettiği anlamları açıklar.”, “Demokrasinin uygulanma süreçlerinde karşılaşılan sorunları analiz eder” (Meb, 2018, s.25) kazanımlarına yönelik olarak on iki kanıttan oluşan “Demokrasinin Merdivenleri” adlı bir kanıt temelli çalışma yaprağı hazırlanmıştır. Bu kanıt temelli çalışma yaprağının kazanımlarının gerçekleşmesinde etkililiğinin ve niteliğinin belirlenmesi adına “Demokrasi Ben Varsam Var, Ben Yoksam Yok” adlı temel etkinlik gerçekleştirilmiştir “Yaşayan Demokrasi” adlı ünitenin diğer iki kazanımları olan “Atatürk'ün Türk demokrasisinin gelişimine katkılarını açıklar.”, “Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin temel niteliklerini toplumsal hayattaki uygulamalarla ilişkilendirir” (Meb, 2018, s.25) kazanımlarına yönelik ise on dört kanıttan oluşan “Atatürk ve Demokrasi” adlı bir çalışma yaprağı hazırlanmış ve öğrencilere uygulanmıştır. Bu çalışma yaprağının kazanımlarının gerçekleştirilmesine ilişkin etkililiğini ve niteliğini belirlemek amacıyla “Cumhuriyet Dönemindeyim” adlı bir temel etkinlik

gerçekleştirilmiştir. Bu ünitenin kazanımlarına yönelikte iki adet kanıt temelli etkinlik kağıdı hazırlanmış ve her bir etkinlik kağıdı için altı saatlik bir uygulama gerçekleştirilmiştir.

Kanıt temelli çalışma yaprağının hazırlanması sürecinde bazı hususlara dikkat edilmiştir. Kanıt temelli öğrenme çalışma yapraklarının öğrenme sürecinde ele alınan öğrenme alanları incelenmiştir. İncelenen öğrenme alanlarının kazanımları doğrultusunda bu kazanımları ihtiva eden olumlu ve olumsuz örneklerin elde edilmesini içeren kanıtlar çeşitli kaynaklardan araştırılmıştır. Hazırlanan bu kanıt temelli etkinliklere ilişkin iki araştırmacı ve bir sosyal bilgiler öğretmenin görüşü alınmıştır. “İletişim ve İnsan İlişkileri” öğrenme alanında dört kazanım vardır. Kazanımlar ikişerli gruplandırılarak bu öğrenme alanına yönelik iki adet; “Yaşayan Demokrasi” öğrenme alanında da dört adet kazanımlar ikişerli gruplandırılarak bu öğrenme alanında yönelikte iki adet olmak üzere toplamda dört adet kanıt temelli etkinlik kağıtları hazırlanmıştır. Bu kanıt temelli etkinlik kağıtlarının hazırlanmasında öğrenme alanlarının kazanımları baz alınarak bir çok literatür taranmıştır. Kazanım ve konuya uygun katılar toplanarak uzman görüşlerine başvurulmuştur. Kanıtların seçiminde öğrencilerin seviyelerine uygunluğu, öğrencilerin dikkat ve ilgisini çekmesi gibi hususlara dikkat edilmiştir. Kanıtların seçiminde kazanımların verilebilmesi için paralel ve zıt kanıtların kullanılmasına dikkat edilmiştir. Bu sayede dersin içeriğini zenginleştirilmiştir (Kaymakçı, 2010). Sosyal bilgiler derslerinde çok sayıda araç gereçlerden yararlanılmaktadır. Bunlardan bir tanesi de çalışma yapraklarıdır. Çalışma yaprakları herhangi bir konu ile ilgili kazanımları gerçekleştirmeye yardımcı olabilmek bireysel, grup olarak aktif öğrenmeyi sağladıkları için hem ders içi hem ders dışı kullanılabilirler (Kaymakçı 2006). Kanıt temelli etkinlik kağıtları da öğrencileri aktif kılarak, onların eleştirel ve sorgulama bakış açılarının gelişimine olanak sağlamaktadır. Kanıt temelli öğrenme etkinlikleri öğrencilerin analiz, sentez ve değerlendirme gibi üst düzey becerilerinin gelişimini sağlamaktadır (Kabapınar, 2019). Sosyal bilgiler öğretiminde öğretim materyalleri ve çalışma yaprakları eğitim ve öğretimin daha verimli olmasında en büyük yardımcılardan birisidir (Yaşar ve Gültekin, 2006). Sosyal bilgiler derslerinde öğrencilerin çalışma yaprakları eğitim ve öğretim faaliyetlerinin anlaşılmasını sağlar (Demircioğlu ve Kaymakçı, 2010). Dersleri geleneksel tarzdan kurtarmanın biriside çeşitli kanıtların sınıfa getirilmesi derslerin kanıt temelli olarak işlenmesidir. Çünkü kanıt temelli çalışma yaprakları öğrencilerin ilgisini derste tutar ve öğrencilerin merak duygusunu geliştirir. Sosyal bilgiler öğretmeni öğrenciye sunduğu kanıtlar ile öğrenmenin kalıcı hale gelmesine sağlar (Doğan, 2008).

Bulgular

Araştırmada elde edilen uygulama sürecinden elde edilen bulgular ve akademik başarıyı değerlendirme sınavından elde edilen bulgular olarak tasnif edilmiş ve aşağıda verilmiştir.

Uygulama Sürecinden Elde Edilen Bulgular

Bu çalışmada öğrencilerin hedeflenen kazanımlar elde edebilmeleri için dört eylem planı uygulanmıştır. Bu kapsamda öncelikle öğrencilerin ders kazanımlarına uygun olarak hazırlanan yazılı ve görsel kanıtları analiz etmeleri sağlanmıştır. Kanıtların analiz sürecinin tamamlanmasından sonra

odağında hedeflenen kazanımlara yönelik etkinlikler gerçekleştirilmiştir. Eylem planlarının uygulama sürecinden elde edilen bulgular temel alınarak aşağıda verilmiştir

Birinci Eylem Planının Uygulamasından Elde Edilen Bulgular

Araştırmanın ilk uygulamasında *“İletişimi etkileyen tutum ve davranışları analiz ederek kendi tutum ve davranışlarını sorgular.”* ve *“Bireysel ve toplumsal ilişkilerde olumlu iletişim yollarını kullanır.”* kazanımlarına yönelik *“Nasıl iletişim kurulmaz”, “Farklı Bir Bakış Açısı”* ve *“Empati”* kanıt temelli etkinlik kağıtları hazırlanmış ve bu kanıtların sınıf içinde öğrenciler tarafından analiz edilmesi sağlanmıştır. Bu kapsamda aşağıda verilen *“Nasıl iletişim kurulmaz”* adlı kanıt temelli etkinlik kağıdın uygulanmasına ilişkin sınıf içi iletişim kesiti aşağıda verilmiştir.

Sınıf İçi İletişim Kesiti 1

Öğretmen: *Sevgili öğrenciler, Kanıt 6’da izlediğiniz kısa filmde baba ve oğlunun iletişimini dayanarak, olumlu iletişime ya da olumsuz iletişime ilişkin neler söylenebilir?*

Rumuz Ecrin: *Çocuğu görmezden ve duymazdan geliyor. Bence etkili bir iletişim yoktur. Görmezden ve duymazdan gelmek, iletişim engellerinden biridir.*

Rumuz Ceyhan: *Çocuk bir şeyler anlatırken babanın başka şeyle meşgul olması, çocuğa kendini değersiz ve önemsiz hissettirir.*

Rumuz Ecem: *Baba çocukla empati kurmuyor. Babanın kendisi de aslında biriyle tartışsa üzgün olur fakat çocuğunu geçiştiriyor burada.*

Rumuz Habibe: *Babası çocuğunu dinlemediği ve ilgilenmediği için etkili bir iletişim olmamıştır.*

Rumuz Habibe: *Birisi konuşurken dinlememek, iletişim engelidir.*

Rumuz Ecrin: *Görmezden, duymazdan gelme iletişim engelidir.*

Rumuz Emin: *Empati yapmamak. Oğlunun üzgün olabileceğini baba düşünmüyor. Bu durum da iletişim engelidir.*

Rumuz Okan: *Birisi konuşurken onu dikkate almamak da iletişim engelidir.*

Öğretmen: *Peki çocuklar, siz babanın yerinde olsaydınız, sizin oğlunuza yaklaşımınız nasıl olurdu?*

Rumuz Burak: *Ben çocuğumu dinlerdim. Mesela konuşurken başka bir şey ile meşgul olmazdım.*

Rumuz Okan: *Çocuğumla empati kurarım, üzgün ise neyi olduğunu anlamaya çalışırım.*

Rumuz Emin: *Çocuğum ile ilgilenirim, onu dinlerim.*

Rumuz Ecrin: *Eğer sıkıntısı varsa onu dinlerim. Bazı çocuklar içine atarlar, onu anlamaya çalışırım, benimle paylaşmasını isterim.*

Rumuz Ecem: *Çocuğumu görmezden gelmezdim, öğretmenim.*

İletişim kesiti 1’den de anlaşılacağı gibi öğrencilerin kanıtı olumlu iletişim ve olumsuz iletişim temelinde yetkinlikle analiz ettikleri görülmektedir. Öğrencilerin görmezden, duymazdan

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2023), 14 (1), 597-630.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2023), 14 (1), 597-630.
Araştırma Makalesi / Research Paper

gelmenin, umursamamanın, empati yapmamanın ve ilgisiz olmanın olumsuz iletişime yol açtığını ifade ettikleri görülmektedir. Bununla birlikte kanıttan bazı öğrencilerin “görmezden gelmezdim, dinlerdim, anlayışı davranırdım” ifadeleri kendilerinin olumlu iletişim davranışı geliştirdiklerinin göstergesi olduğu düşünülebilir.

Sayfa | 608

Sınıf İçi İletişim Kesiti 2

Öğretmen: Sevgili öğrenciler, “Farklı Bir Bakış Açısı” ve “Empati adlı kanıtlarını dikkatlice inceleyiniz. Resimlerin ne anlatmak istediğini yorumlayınız.

Rumuz Ecrin: Herkesin farklı bakış açısının var olduğunu, herkesin kendisine ait bir düşüncesinin olduğunu, bundan dolayı da karşımızdakine saygı duymamız gerektiğini anlatıyor.

Rumuz Habibe: Bir olay iki taraf için de aynı olmayabilir. Empati kurarak kendimizi karşımızdaki kişinin yerine koyarak olayları yorumlamamız gerekir.

Öğretmen: Olaylara farklı pencere bakabilmek, etkili iletişim için neden önemlidir?

Rumuz Emin: İki kişi farklı pencereden bakıyor ve birbirlerinin farklılıklarını anlamıyorlarsa iletişim kuramazlar.

Rumuz Ceyhan: Evet, gereklidir. Çünkü olaylara farklı bir bakış açısı ile bakmazsak karşımızdaki kişi ile anlaşamayız, iletişim kuramayız.

Rumuz Ecem: Her insanın farklı bakış açısı vardır. Bunun için farklılıklara saygı duymalıyız. Her insanın farklı pencereden baktığının farkında olmalıyız.

Rumuz Ecrin: Herkesin farklı düşünce ve bakış açıları vardır. Herkes farklıdır. Biz bunlara saygı duymazsak, kavga ve tartışmalar olur.

Rumuz Kuzey: İletişim kurarken iyi bir dinleyici olmazsak, karşımızdaki kişiye saygısızlık etmiş oluruz ve bu durumda karşımızdaki kişi bize gücenebilir. Etkili bir iletişim olmaz.

Rumuz Ceyhan: İyi bir dinleyici olmak önemlidir. İyi bir dinleyici olmazsak karşımızdaki kişi, onu dinlemediğimiz için bize kızgın ve kırgın olur. İyi bir iletişim olmaz.

Rumuz Ayşen: İyi bir dinleyici olmak önemlidir. Eğer birbirimizi dinlemezsek, anlayamayız. Anlamamız için de dinlememiz gerekir. Aynı zamanda karşımızdaki insana saygısızlık yapmış oluruz.

Verilen iletişim kesitinden de anlaşılacağı gibi öğrencilerin empati kurmak gerektiği, farklı bakış açılarının olmasının olumlu bir şey olduğunu ve her insanın farklı bakış açıları olduğunu vurguladıkları görülmektedir. Öğrencilerin insanların birbirine saygı duymasına ilişkin ifadeleri verilmiş istenen kazanımın gerçekleştirilmesinin müspet yönde geliştiğinin göstergesi sayılabilir.

Sınıf İçi İletişim Kesiti 3

Öğretmen: Siz günlük hayatınızda kendinizi daha iyi ifade etmek için nelere dikkat ediyorsunuz? Örnek vererek açıklayınız.

Rumuz Ayşen: *Kendimi doğru ifade edebilirsem karşımdakinin beni anlaması kolaylaşır. Onun için kendimi doğru ifade etmeye çalışıyorum.*

Rumuz Habibe: *Kendimi daha iyi anlatmak için ben dili kullanmaya ve beden dili ile konuştuklarımı desteklemeye dikkat ederim.*

Rumuz Ecem: *Günlük hayatta birilerini yanlış anlamamaya dikkat ederim. İyi bir dinleyici olmaya özen gösteririm.*

Rumuz Ceyhan: *Sen dili yerine ben dilini kullanmaya, empati kurmaya, farklı bakış açılarına saygı duymaya ve karşımdaki kişinin sözünü kesmemeye dikkat ederim.*

Rumuz Ebru: *Farklı bakış açılarına saygı duyarım. Eğer farklı bakış açılarına saygı duymazsak, hiç kimseyi anlayamayız.*

Rumuz Ecrin: *Biri konuşurken onunla birlikte konuşmam.*

Rumuz Emin: *Empati kumaya, saygısız davranmamaya, sözünü kesmeden dinlemeye özen göstermeliyiz.*

İletişim Kesiti 3'ten de anlaşılabilirliği gibi analiz sürecinde, konuşmalarda farklı bakış açılarına saygı duymayı, karşıdaki insanın sözünü kesmemeyi, ben dili kullanmamayı, iyi bir dinleyici olmayı, ön yargılı olmamayı ve empatik yaklaşımda bulunmayı vurguladıkları görülmektedir. İletişim kesitlerini bir bütün olarak değerlendirdiğimizde, öğrenci ifadelerinden anlaşılabilirliği üzere öğrencilerin iletişime ilişkin olumlu tutum ve davranışların farkına vardıkları ve buna ilişkin bu farkındalıklarının arttığı ifade edilebilir. Öte yandan araştırmanın birinci uygulamasında analiz süreci tamamlandıktan sonra odağına hedeflenen kazanımlar baz alınarak "Arkadaşıma mektup yazıyorum" etkinliği yaptırılmıştır. Bu çalışmayı değerlendirmek amacıyla rubrik hazırlanmıştır. Bu rubrik kullanılarak öğrenci ürünleri "Kendini ifade edebilme", "Etkili iletişim", "İletişim etkileyen unsurlar", "Kendi tutum ve davranışlarını sorgulayabilme" boyutlarında analiz edilmiştir. Ulaşılan sonuçlar Tablo 1'de aşağıda verilmiştir.

Tablo 1.

Arkadaşıma mektup yazıyorum etkinliğinin analizi

Etkinlik Alt Boyut				
	Kendini ifade edebilme	Etkili iletişim kurabilme	İletişimi etkileyen unsurların farkında olma	Kendi davranış ve tutumlarına eleştirel yaklaşabilme
Ürün Niteliği	Çok İyi : 7	Çok İyi : 5	Çok İyi : 4	Çok İyi : 7
	İyi : 3	İyi : 5	İyi : 6	İyi : 3
	Orta : 4	Orta : 4	Orta : 5	Orta : 4
	Geçer :-	Geçer :-	Geçer :-	Geçer :-
	Başarısız :-	Başarısız :-	Başarısız :-	Başarısız :-

Tablo 1'de verilen bilgilere göre çalışmalar genellikle bütün boyutlarda çok iyi, iyi, orta olarak değerlendirilmiştir. Öğrencilerin olumlu iletişime dikkat ettikleri, olumsuz iletişim hatalarını yapmaktan kaçındıkları gerçekleştirdikleri ürünlerde görülmüştür. Bu kapsamda Rumuz Habibe ve Rumuz Ceyhan

tarafından ortaya konan ürünler EK'1 de verilmiştir. Rumuz Habibe'nin çalışmasında kendisini doğru ifade edebildiği ve doğru iletişim kurabildiği ortaya koyduğu üründen anlaşılabilir. Öğrencinin ifadelerinde olumlu iletişim ve olumsuz iletişim örneklerinin farkında olduğu anlaşılabilir. Rumuz Ceyhun ürününden de yine aynı şekilde etkili iletişim kurma ve sürdürmede doğru iletişim yollarını kullandığını ifade edilebilir.

İkinci Eylem Planının Uygulamasından Elde Edilen Bulgular

Araştırmanın ikinci uygulamasında "İletişim ve Saygı" ünitesinin "*Medyanın sosyal değişim ve etkileşimdeki rolünü tartışır.*", "*İletişim araçlarından yararlanırken haklarını kullanır ve sorumluluklarını yerine getirir.*" kazanımlarına ilişkin hazırlanan yazılı ve görsel kanıtları öğrencilerin analiz etmeleri sağlanmıştır. Bu kazanımlara yönelik verilen "Kitle İletişim Özgürlüğü", "Doğru Bilgi Alma Hakkı" ve "Haklarımızı Savunmalıyız" adlı kanıtların sınıf içi iletişim kesitlerine aşağıda yer verilmiştir.

Sınıf İçi İletişim Kesiti 4

Öğretmen: *Kitle iletişim özgürlüğü olmadan doğru bilgi alma hakkı veya fikir özgürlüğü olabilir mi? Açıklayınız.*

Rumuz Habibe: *Kitle iletişim araçları özgür olmadan doğru haber alma hakkı olmaz. Kitle iletişim araçları özgürce haber, bilgi ve insanların düşüncelerini paylaşamazlar ise birçok insanı yanıltır. Ve insanların doğru bilgi alma hakkını elinden almış olur.*

Rumuz Ceyhun: *Hayır, olamaz. Çünkü kitle iletişim özgürlüğü olmazsa insanlar doğru bilgi alamazlar ve fikirlerini ifade edemezler.*

Rumuz Emin: *Olmaz. Çünkü doğru bilgi alamayız ve fikirlerimiz özgürce söyleyemeyiz.*

Rumuz Ecem: *Kitle iletişim özgür olursa doğru haber alabiliriz. Eğer aksi olursa doğru haber alamayız ve fikirlerimizi kitle iletişim araçlarında serbestçe paylaşamayız.*

Öğretmen: *Sevgili çocuklar yapılan yanlış haberlerin ne gibi sonuçlar doğurduğunu düşününüz.*

Rumuz Ebru: *Mesela, bu köpekleri sahiplenmek isteyenler oraya giderler ve yanlış haber yapıldığını görürler. Böyle haber olduğunda inanmazlar ve aslında gerçek olsa da gitmedikleri için yardım edememiş olurlar.*

Rumuz Emin: *Bir daha böyle bir haber olduğunda inanmazlar.*

Rumuz Ecrin: *Eğer doğru bilgi olmaz ise insanlar neye inanacaklarını bilemezler. Bu sefer gerçekten yardım konusu olduğunda ona da inanmazlar ve yardımcı olamazlar.*

Rumuz Ceyhun: *Bu haber yanlış çıkınca insanlar başka ama gerçek bir olay olursa köpeklere bakmaya gitmezler. Hayvanlar da mağdur olabilir.*

Rumuz Habibe: *Kitle iletişim özgürlüğü olmazsa veya kısıtlanırsa kanal, kurum istediği şeyleri paylaşır ve insanlar doğru bilgiye ulaşmazlar.*

Rumuz Gülten: *Kitle iletişim özgürlüğü olmazsa insanlar da doğru bilgi alamazlar.*

Rumuz Ayşen: *İnsanların doğru bilgi alma hakkı var. Ancak kitle iletişim araçları özgür olmazsa bu doğru bilgi alma hakkı ortadan kalkar.*

Rumuz Ebru: *Kitle iletişim özgürlüğü insanların kitle iletişim araçları ile düşüncelerinin, haberlerin ve olayların yayımlanmasıdır.*

İletişim kesiti 4'ten de anlaşılabilirliği üzere öğrencilerin kitle iletişim özgürlüğüne ilişkin kanıtı yetkinlikle analiz etmişlerdir. Öğrencilerin kitle iletişim özgürlüğü ve doğru bilgi alma hakkı arasındaki ilişkinin farkında oldukları görülmektedir. Öğrencilerin ifadelerinden kitle iletişim araçlarının da topluma karşı sorumlu olduklarına ilişkin farkındalıklarının arttığı görülmektedir. Öğrencilerin bu kanıtlar ile insanların doğru bilgi alma hakkının, kitle iletişim araçlarının özgürlüğüne dayandığı ve bunların birbirleri ile bağlantılı olduklarına ilişkin müspet yönde farkındalıklarının arttığı ifade edilebilir. Kitle iletişim özgürlüğü ve doğru bilgi alma haklarının analizinden sonra diğer kanıtın analiz sürecine geçilmiştir. Kanıtların analizine ilişkin sınıf içi iletişim kesitlerine aşağıda yer verilmiştir.

Sınıf İçi İletişim Kesiti 5

Öğretmen: *Kanıt dikkatli bir şekilde okuyunuz. Metinde belirtilen hak ve özgürlükler hangileridir?*

Rumuz Gülten: *Kitle iletişim özgürlüğü var ama başkalarının haklarına saygı gösterilmesi gerekir. Özel hayatın gizliliği ve konut dokunulmazlığı hakkı var.*

Rumuz Ceyhan: *Ünlü kişinin fotoğrafının çekilmesi, özel hayatın gizliliğini ve konut dokunulmazlığı hakkının ihlal edilmesidir. Düzeltme cevap hakkı, yanlış haber karşısında başvuru yaparak o haberi düzeltmesidir.*

Rumuz Ayşen: *Özel hayatına girip fotoğrafları çekiyorlar, izin almadan yapıyorlar. Herkesin özel hayatının gizliliği hakkı vardır.*

Rumuz Emin: *Ünlü olan kişi fotoğraflarını çeken ve yayımlayanlara dava açabilir. Tazminat alabilir. Çünkü özel hayatın gizliliği hakkı var.*

Rumuz Ebru: *Ünlü kişiden izin almadan fotoğraf çekip haber yaptıkları için ünlü kişi onlardan şikayetçi olur. Çünkü herkesin konut dokunulmazlığı ve özel hayatın gizliliği hakkı vardır. Gazete tekzip yazar ve özür diler.*

Rumuz Ecem: *Konut dokunulmazlığı, özel hayatın gizliliği hakları var herkesin. O ünlü kişinin bahçesinde fotoğrafları izinsiz çekildiği için burada birden çok hakkı çiğnenmiş.*

Rumuz Ecem: *Özel hayatın gizliliği hakkı vardır. Konut dokunulmazlığı hakkımız da vardır.*

Rumuz Kuzey: *Adamın konut dokunulmazlığı hakkı ve özel hayatın gizliliği hakkı ihlal edilmiştir.*

Rumuz Ayşen: *Özel hayatın gizliliği hakkı ihlal edilmiştir. Bir kişi istemiyorsa izinsiz kimsenin kendisinin evinin fotoğrafları çekilmez.*

Öğretmen: *Haberi yapan kişinin hatasını nasıl telafi etmesi istenmiştir?*

Rumuz Habibe: *Haberi kaldırması, tekzip yayımlaması, özür dileyip tazminat ödemesi istenmiştir.*

Rumuz Gülten: *Özür dileme ve tazminat ödeme cezası vermişlerdir.*

Rumuz Ceyhan: *Tazminat ödemesi, tekzip yayımlaması ve özür dilemesi istenmiştir.*

Rumuz Emin: *Haberi yapan kişi ve kuruluşa kamuoyu önünde tekzip yayımlama ve özür dileme şartı koşulmuştur. Ve tazminat ödemesi istenmiştir.*

İletişim Kesiti 5'ten anlaşılacağı üzere öğrencilerin kanıtı yetkinlikle analiz ederek kitle iletişim özgürlüğünü, özel hayatın gizliliği, konut dokunulmazlığı ilişkisinde değerlendirdiklerini ifade edebiliriz. Öğrencilerin bu kanıtı dayanarak haklarının farkında olma bilincinin, başkalarının haklarına saygılı olma düşüncesinin olumlu yönde geliştiğini ifade edebiliriz. Araştırmanın ikinci uygulamasında kanıtların analiz süreci tamamlandıktan sonra öğrencilere "Bir Hikayem Var" çalışması yaptırılmıştır. Öğrenci ürünlerini değerlendirmek için rubrik hazırlanmıştır. Bu rubrik kullanılarak öğrenci ürünleri "Medyanın etkileşimdeki önemini bilme", "Medyanın yararlılığının farkında olma", "Sosyal medya ve kitle iletişim araçlarını sorumlu kullanma", ve "Sosyal medya ve kitle iletişim araçlarının yanlış kullanım sonucunda nasıl davranacağını bilme" boyutlarında analiz edilmiş ve ulaşılan sonuçlar Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2.

Bir hikayem var etkinliğinin analiz sonuçları

Etkinlik Alt Boyut				
	Medyanın etkileşimdeki önemini bilme	Medyanın yararlılığının farkında olma	Sosyal Medya ve Kitle iletişim araçlarını sorumlu kullanma	Sosyal Medya ve Kitle iletişim araçlarının yanlış kullanım sonucunda nasıl davranacağını bilme
Ürün Niteliği	Çok İyi : 5	Çok İyi : 4	Çok İyi : 6	Çok İyi : 4
	İyi : 2	İyi : 3	İyi : 1	İyi : 3
	Orta : 3	Orta : 4	Orta : 3	Orta : 3
	Geçer : 1	Geçer : -	Geçer : 1	Geçer : 1
	Başarısız : -	Başarısız : -	Başarısız : -	Başarısız : -

Tablo 2'de verilen çalışmalar çok iyi ve iyi çalışmalarının sayıca fazla olduğu görülmektedir. Tablo incelendiğinde "Medyanın etkileşimdeki önemini bilme" alt boyutunda 6 çok iyi beş öğrenci, iyi iki öğrenci ve orta üç öğrenci bulunmaktadır. Bu durumda öğrencilerin çoğunluğunun medyanın etkileşimdeki önemini öğrencilerin bildiklerini ve bunu ifade edebildiklerini görmekteyiz. "Bir Hikayem Var" etkinliğinin "Medyanın yararlılığının farkında olma" alt boyutunda ise öğrencilerin çalışmalarından 4'ü Çok İyi, 3'ü iyi ve 3'ü de orta olarak değerlendirilmiştir. Bu boyutta ise öğrencilerin doğru amaçlar doğrultusunda kullanıldığı takdirde medyanın yararlılığını ifade etmeleri örnekler ile ortaya konulmuştur. "Bir Hikayem Var" etkinliğinin üçüncü alt boyutu olan "Kitle iletişim araçlarını sorumlu kullanma" etkinliğinde 6 Çok İyi, 1 iyi ve 3 orta çalışmalar gözükmektedir. Öğrencilerin çoğunluğunun bu konuda bilinci kazandığı ve medyayı doğru kullandığı ifadelerinden anlaşılmaktadır. Son alt boyut olan "Sosyal Medya ve Kitle iletişim araçlarının yanlış kullanım sonucunda nasıl davranacağını bilme" boyutunda da Çok İyi 4, iyi ve orta 3 çalışma vardır. Öğrenci ürünlerinden Rumuz Ecrin ve Rumuz Ebru'nun ürünleri Ek 2'de verilmiştir. Öğrenci ürünleri incelendiğinde öğrencilerin sosyal medyanın doğru kullanıldığında ne kadar faydalı ve işlevsel olduğunun farkında oldukları ve

bilinçli kullanmanın gerekliliğini ifade ettikleri görülmektedir. Bu bulgulara dayanarak kanıt temeli etkinlikleri hedeflenen kazanımların verilmesine olumlu katkı sağladığını ifade edebiliriz.

Üçüncü Eylem Planının Uygulamasından Elde Edilen Bulgular

Araştırmanın üçüncü uygulamasında Ünitenin “*Demokrasinin ortaya çıkışını, gelişim evrelerini ve günümüzde ifade ettiği anlamları açıklar.*”, “*Demokrasinin uygulanma süreçlerinde karşılaşılan sorunları analiz eder.*” kazanımlarına yönelik hazırlanan yazılı ve görsel kanıtları öğrencilerin analiz etmeleri sağlanmıştır. Öğrencilerin bu kanıtları analiz ederken, demokrasinin geçmişten günümüze geçirdiği süreçleri, halkın karar alma süreçlerine katılmaları için geçirilen aşamaları ön plana çıkararak kanıtları analiz ettikleri görülmektedir. Öğrencilerin kanıtların analizine ilişkin sınıf içi iletişim kesitlerine aşağıda yer verilmiştir.

Sınıf İçi İletişim Kesiti 6

Öğretmen: *Martin Luther King’in konuşmasını okuyunuz. Sizce Martin Luther’in konuşmasında anlatmak istediği nedir?*

Rumuz Ebru: *İrkçiliğin olmaması gerektiğini ve herkesin eşit olması gerektiğini anlatmak istemiş.*

Rumuz Ayşen: *Hiç kimsenin hiçbir insana karşı önyargılı olmaması gerektiğini anlatmıştır. İnsanları ten rengine, ırkına göre ayırmanın yanlış olduğunu ifade etmek istemiştir.*

Rumuz Okan: *Bir gün ırkçılığın ve ön yargının kalkıp yerine eşitliğin geleceğini anlatmak istemiştir.*

Rumuz Ceyhan: *Bir hayali olduğunu ve bu hayalinin ırkçılığın bir gün ortadan kalkması olduğunu anlatıyor. İrkçılığı kaldırıp yerine eşitliğin gelmesini istediğini anlatmıştır.*

Rumuz Emin: *İrkçiliğin olmamasını ve tüm insanların eşit olması gerektiğini anlatmıştır.*

Rumuz Murat: *İrkçiliğin olması, eşitsizliğin olması, insanlara karşı önyargı ile yaklaşılması bunların hepsi demokratik olmayan uygulamalardır.*

Rumuz Ecrin: *İrkçiliğin olmasına, ten rengine göre insanların ayrılmasına, eşitsizlik ve önyargıya değinilmiştir.*

Rumuz Ebru: *Önyargı, ırkçılık, farklılıklara saygı duyulmaması, eşitsizlik olmadığını Martin Luther konuşmasında belirtiyor.*

Öğretmen: *Eşitlik ve özgürlük deyince aklınıza gelenler nelerdir? Bu kavramları günlük hayatınızdan örnekler vererek açıklayınız.*

Rumuz Ayşen: *Herkes emeğinin karşılığını vermek eşitliktir. Özgürlük ise her şeyi yapabileceğin anlamına gelmez.*

Rumuz Habibe: *Derste parmak kaldırmak özgürlüktür. Öğretmenin parmak kaldıran herkese söz hakkı vermesi ise eşitliktir.*

Rumuz Burak: *Özgürlük başkalarının hayatına karşı çıkmadan istediğimizi yapmaktır.*

Rumuz Metin: *Özgürüm ama anneme merak ettirmeden istediğimi yapabilirim.*

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2023), 14 (1), 597-630.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2023), 14 (1), 597-630.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Rumuz Okan: *Eşitlik; zengin, fakir herkesin aynı hakka sahip olmasıdır.*

Rumuz Emin: *Özgürlük; başkalarının hayatına karışmadan, zarar vermeden istediğimizi yapmaktır. Eşitlik kadın ve erkek herkese karşı kanunların aynı olmasıdır.*

İletişim kesiti 6 incelendiğinde, öğrencilerin kanıtlara ilişkin analizlerinde demokrasinin temel ilkelerine değindikleri görülmektedir. Bu doğrultuda öğrenciler demokrasilerde eşitliğin olması gerekliliği vurgulamışlardır. İnsanların ten rengine göre ayrılmasının, önyargının, ayrımcılığın, eşitsizliğin, köleliğin demokrasi ile bağdaşmadığına ilişkin farkındalıklarının geliştiğini öğrenci ifadelerinden anlaşılabilir. Buna dayanarak kanıt temelli etkinliklerin dersin kazanımlarının kazandırılmasına katkı sağladığını ve öğrencilere ders içeriklerin kazandırılmasında olumlu katkı sağladığı düşünülebilir. Kanıtların analizine ilişkin sınıf içi iletişim kesitlerine aşağıda yer verilmiştir.

Sınıf İçi İletişim Kesiti 7

Öğretmen: *Kanıt 5'te verilen resmi inceleyiniz. Demokrasinin olmadığı ortamlarda nasıl bir yaşam olur?*

Rumuz Okan: *Kötü bir yaşam olurdu. Kölelik, eşitsizlik, şiddet ve adaletsizlikler olurdu.*

Rumuz Gülten: *Demokrasi olursa insanlar arası eşitsizlik olmaz.*

Rumuz Habibe: *İnsanlar demokrasiye varmak için şiddet, dışlama ve eşitsizlik gibi olumsuzlukları ortadan kaldırıyor.*

Rumuz Ecem: *Demokrasiye giden yolda bu engelleri ortadan kaldırmak gereklidir. Ne kadar çok demokrasi olursa bu şiddet olayları, dışlama ve eşitsizlikler de ortadan kalkar.*

Rumuz Ebru: *Eşitsizlik, önyargı, ırkçılık, toplumda şiddet olayları kalkmıştır.*

Rumuz Ayşen: *İnsanlar arası eşitsizlikler ortadan kalkmıştır. Demokrasi ile insan hakları meydana çıkmıştır. Adaletsizlikler ortadan kalkmıştır.*

Rumuz Ecem: *Şiddet, kadın erkek ayrımcılığı, insanların ten rengi farklı diye dışlanmaları, şiddet olayları ve adaletsizlikler demokrasi ile ortadan kalkmıştır.*

Rumuz Gülten: *Şiddet, cinsiyet ayrımcılığı, ırkçılık dışlanma, eşitsizlik gibi olumsuz şeyler demokrasilerde olmaz.*

Öğretmen: *Dünya barışında demokrasinin rolü var mıdır? Açıklayınız.*

Rumuz Gülten: *Vardır. Çünkü demokrasi ile eşitsizlikler kalktı. Yoksa insanlar arası çatışmalar yaşanırdı.*

Rumuz Okan: *Vardır. Eğer demokrasi olmazsa eskisi gibi olur. Kölelik geri döner, kadınlara değer verilmez. İnsanlar birbirlerini dışlar, insanlar arasında ayrımcılık olur.*

Rumuz Habibe: *Evet, vardır. Eğer demokrasi olmazsa antidemokratik uygulamalar olur. Demokrasi sayesinde insanlar farklılıklara saygı gösteriyor. Aksi durumda dışlamalar, şiddet olayları görülür.*

Rumuz Ayşen: *Evet, vardır. Çünkü demokrasinin gelmesiyle insan hakları gelişti.*

Rumuz Ecrin: *Demokrasi sayesinde ırkçılık, kölelik, kız-erkek ayrımı, eşitsizlik kalktı. Demokrasi ile eşitlik, adalet geldi. Herkes özgür ve eşit oldu.*

Rumuz Ceyhun: *Evet, dünya barışına katkı sağlar. Çünkü demokrasinin olması için şiddet, ırkçılık, ayrımcılık eşitsizlik gibi olumsuz durumların olmaması gerekmektedir*

İletişim kesiti 7 incelediğinde öğrencilerin demokrasinin kazandırdıklarına ilişkin farkındalıklarının yüksek oldukları söylenilebilir. Verilen kanıt öğrencilerin odağına demokrasinin kazandırdıkları düşüncesini oturtturarak analiz ettikleri ifade edilebilir. Öğrenciler demokrasinin ortaya çıkışı ile beraber cinsiyet ayrımcılığının azalmaya başladığını, adaletsizliklerin, köleliğin, gruplaşmaların azalmaya başladığını ifade ettikleri görülebilir. Toplumlar da barışın, eşitliğin, adalet ve hoşgörünün olmasının demokrasiye bağlı olduğu düşüncesine ilişkin öğrencilerdeki farkındalığın arttığını öğrenci ifadelerinde görülmektedir.

Üçüncü uygulamada kanıtların sözlü analiz süreci tamamlandıktan sonra öğrenciler verilmek istenen kazanımlar odağında öğrencilere kompozisyon çalışması yaptırılmıştır. Bu çalışmayı değerlendirmek için rubrik hazırlanmıştır. Bu rubrik kullanılarak öğrenci ürünleri “Demokrasinin gerekliliğinin farkında olma”, “Düşüncelerini gerekçelendirebilme”, “Düşüncelerinin bir bütünlük içermesi” ve “Demokratik uygulama örnekleri verebilme” ölçütleri açısından değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Öğrencilerin çalışmaları bu boyutlar doğrultusunda “Başarısız”, “Geçer”, “Orta”, “İyi”, “Çok İyi” şeklinde sınıflandırılmıştır. Ortaya çıkan sonuçlar sayısallaştırılmış ve tablo halinde gösterilmiştir. Ulaşılan sonuçlar Tablo 3’te aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 3.

Kompozisyon çalışmasının analiz sonuçları

Etkinlik Alt Boyut				
	Demokrasinin gerekliliğinin farkında olma	Düşüncelerini gerekçelendirebilme	Düşüncelerinin bir bütünlük içermesi	Demokratik uygulama örnekleri verebilme
Ürün Niteliği	Çok İyi : 5	Çok İyi : 4	Çok İyi : 6	Çok İyi : 4
	İyi : 2	İyi : 3	İyi : 1	İyi : 3
	Orta : 3	Orta : 4	Orta : 3	Orta : 3
	Geçer : 1	Geçer :-	Geçer : 1	Geçer : 1
	Başarısız : -	Başarısız :-	Başarısız :-	Başarısız :-

Tablo 3’te verilen bilgilere göre çalışmaların çok iyi ve iyi çalışmalarının sayıca fazla olduğu görülmektedir. Öğrencilerin demokrasinin gerekliliğinin farkında olma boyutunda ve demokratik uygulamalara örnekler verebilme boyutunda farkındalıklarının yüksek olduğu ancak düşüncelerini gerekçelendirebilme ve düşüncelerinin bir bütünlük içermesi alt boyutlarında ise farkındalıklarının artırılması gerektiği saptanmıştır. Genel bir değerlendirme yapıldığında ise öğrencilerin demokratik uygulamalara ilişkin günlük hayattan örnekler verebildiğini, demokrasinin kazandırdıklarının farkında olduklarına ilişkin bilincin geliştiğini ifade edebiliriz. Bu kapsamda öğrenci ürünlerinden örneklere Ek 3’te verilmiştir.

Dördüncü Eylem Planının Uygulamasından Elde Edilen Bulgular

Çalışmanın dördüncü uygulamasında “Atatürk’ün Türk demokrasisinin gelişimine katkılarını açıklar.”, “Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin temel niteliklerini toplumsal hayattaki uygulamalarla ilişkilendirir.” kazanımlarına yönelik hazırlanan yazılı ve görsel kanıtların sözlü analizi gerçekleştirilmiştir. Bu kazanımlar doğrultusunda Mustafa Kemal Atatürk’ün demokrasiye, milli egemenliğe ilişkin söz ve ifadelerini içeren yazılı ve sözlü kanıtlar öğrencilere analiz ettirilmiştir. Kanıtların analizine ilişkin sınıf içi iletişim kesitlerine aşağıda yer verilmiştir.

Sınıf İçi İletişim Kesiti 8

Öğretmen: Kanıt 5’te Cumhuriyetin ilanına ait bir resim, Kanıt 4’te ise Atatürk’ün cumhuriyetin önemine dikkat çekmek için söylediği bir sözü verilmiştir. Atatürk’ün sözlerini okuyunuz. Cumhuriyetin demokrasi için önemi nedir? Yorumlayınız.

Rumuz Elmas: Cumhuriyet ile demokrasi bir ikilidir. Cumhuriyet yönetim şeklidir. Halkın ülkeyi yönetmesidir. Demokrasi ise halkın haklarının olmasıdır.

Rumuz Ebru: Halkın özgür bir şekilde yönetimde söz sahibi olması, haklarının olmasıdır. Cumhuriyet yönetimi biçimidir.

Rumuz Ecem: Demokrasilerde halkın haklarının olması ve eşit bir şekilde seçme ve seçilme hakkı vardır. Cumhuriyet ise yönetim biçimidir. Halkın seçtiği yöneticiler ile halkın yönetilmesidir.

Rumuz Ebru: Atatürk demokrasiinin gerekleri ile seçme ve seçilme, milli egemenlik, farklı partilerin olması gibi demokrasiinin gereklerini anlatmak istemiştir.

Rumuz Ebru: Demokrasilerde eşitliğin, adaletin, farklı partilerin olması gerekliliğini ifade etmek istemiştir.

Rumuz Burak: Demokrasilerde olması gereken eşitlik, farklı partiler, seçme seçilme, karar alma süreçlerine halkın katılması gibi ilkeleri ifade etmek istemiştir.

Rumuz Habibe: Demokrasiinin ilkelerini ifade etmek istemiştir.

Rumuz Ecrin: Eşitlik, özgürlük, seçme ve seçilme hakkı gibi halkın yararına olan şeyleri ifade etmek istemiştir.

Rumuz Emin: Adaletli bir yaşam, eşitlik olan bir hayatın olması için olması gerekenleri ifade etmiştir.

Sınıf İçi İletişim Kesiti 9

Öğretmen: Atatürk’ün Türk demokrasiinin gelişimine ne gibi katkıları olduğunu açıklayınız?

Rumuz Elmas: Atatürk, Cumhuriyet’i kurmuştur. Seçme ve seçilme hakkını herkese vermiştir. Eşitlik sağlamıştır. Halkın düşüncelerine önem vermiştir.

Rumuz Ebru: Atatürk halkın yönetime katılmasını sağlamıştır. Çok partili yaşam olsun istemiştir. Seçme ve seçilme hakkı tanımıştır.

Rumuz Ayşen: Atatürk, kadınlara seçme ve seçilme hakkı vermiştir. Eşitliği sağlamıştır. Yani kısacası bize haklar vermiştir.

Rumuz Ecrin: Halkın isteklerine önem vermiştir. Milli egemenliği sağlamıştır. Halkı yönetime katmıştır. Cumhuriyeti kurdu. Halkın kendi kendini yönetmesini sağlamıştır.

Rumuz Gülten: Kadınlara seçme ve seçilme hakkı verilmiştir. Cumhuriyeti kurdu, herkesin eşit olmasını sağladı.

Rumuz Kuzey: Eşitliği sağladı, kadınlara seçme ve seçilme hakkını verdi. Cumhuriyeti ilan etti

Verilen örnek iletişim kesitinden anlaşılacağı üzere öğrencilerin Milli Egemenlik, Demokrasi ve Cumhuriyet kavramları odağında kanıtları yetkinlikle analiz ettikleri görülebilir. Öğrenciler ifadelerinde demokrasi için eşitliğin, adaletin, seçme ve seçilme gibi unsurların olması gerektiğini vurgulamışlardır. Atatürk'ün bunları gerçekleştirebilmek için yaptıklarının farkında olduklarını ve bu minval üzerinde değerlendirmelerde buldukları görülmektedir. İletişim kesiti 9 incelendiğinde öğrencilerin Atatürk'ün Türk demokrasisinin gelişimine katkılarının farkında olduklarını ve Atatürk'ün demokrasinin Türk toplumunda yerleşmesi için yaptıklarını kendi ifadeleri ile kanıtların analiz sürecinden çıkardığı ifade edilebilir. Her iki kanıtın incelenmesi ile kanıtların analiz süreçlerinin öğrencilerde kazanımlara yönelik farkındalıkların geliştiğini ifade edilebilir. Araştırmanın dördüncü uygulamasının gerçekleştirilmesi ile birlikte verilmek istenen kazanıma yönelik gerçekleştirilen "Cumhuriyet dönemindeyim" adlı etkinlik gerçekleştirilmiştir. Bu etkinliğin değerlendirilmesi için rubrik hazırlanmıştır. Rubrik "Tarihi Empati", "Atatürk'ün Türk demokrasisine katkılarına değerlendirme", "Demokratik davranışlar sergileyebilme", ve "Demokratik uygulamaları toplumsal yaşam ile ilişkilendirme" ölçütleri açısından 4 alt boyutta değerlendirmeye tabii tutulmuştur. Öğrencilerin çalışmaları bu boyutlar doğrultusunda "Başarısız", "Geçer", "Orta", "İyi", "Çok İyi" şeklinde sınıflandırılmıştır. Ortaya çıkan sonuçlar sayısallaştırılmış ve analiz sonuçları Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4.

Cumhuriyet dönemindeyim etkinliğinin analiz sonuçları

Etkinlik Alt Boyut				
	Tarihi Empati	Atatürk'ün Türk demokrasisine katkılarına değerlendirme	Demokratik davranışlar sergileyebilme	Demokratik uygulamaları toplumsal yaşam ile ilişkilendirme
Ürün Niteliği	Çok İyi : 7	Çok İyi : 8	Çok İyi : 9	Çok İyi : 6
	İyi : 3	İyi : 1	İyi : 1	İyi : 1
	Orta : 3	Orta : 2	Orta : 3	Orta : 4
	Geçer :-	Geçer : 2	Geçer :-	Geçer : 2
	Başarısız :-	Başarısız :-	Başarısız :-	Başarısız :-

Tablo 4'te verilen analiz sonuçları incelendiğinde çok iyi ve iyi çalışmalarının sayıca fazla olduğu görülmektedir. Tablo incelendiğinde "Tarihi Empati" alt boyutunda Çok İyi yedi öğrenci, iyi üç öğrenci ve orta üç öğrenci bulunmaktadır. Bu durumda, öğrencilerin çoğunluğunun dönemin duygu ve

düşüncelerini yansıtan ifadelerle yer vererek demokrasinin toplumsal sorunların çözümü olduğunun farkında oldukları ifade edilebilir. “Cumhuriyet Dönemindeyim” etkinliğinin “Atatürk’ün Türk demokrasisine katkılarını değerlendirme” alt boyutunda ise öğrencilerin çalışmalarından sekizi Çok İyi, biri iyi ve ikisi orta ve iki tane de geçer çalışma bulunmaktadır. Bu alt boyutta ise öğrencilerin Atatürk’ün demokrasinin Türk toplumuna yerleşmesi için yaptığı inkılapların, yeniliklerin farkında oldukları söylenebilir. “Cumhuriyet Dönemindeyim” etkinliğinin üçüncü alt boyutu olan “Demokratik davranışlar sergileyebilme” boyutunda dokuz Çok İyi, bir iyi, üç orta çalışma ortaya konulmuştur. Bu alt boyutta ise öğrencilerin demokratik toplum için sorumlu davranış sergileyebilecekleri düşüncesini yansıtan ifadelerin olduğu görülmektedir. Son alt boyut olan “Demokratik uygulamaları toplumsal yaşam ile ilişkilendirme” boyutunda da Çok İyi altı, iyi bir, orta dört ve iki tane de geçer kategorisinde öğrenci ürünü vardır. Bu alt boyutta ise öğrencilerin demokrasinin Türk toplumsal yaşamına ilişkin örneklerine yer verdiği ifade edilebilir. Bu kapsamda öğrenci ürünlerinden örnekler Ek 4’te verilmiştir.

Akademik başarıyı değerlendirme sınavından elde edilen bulgular

Sosyal Bilgiler dersinin kanıt temelli öğrenme yöntemi ile işlenmesinin öğrencilerin akademik başarılarına etkililiğini belirlemek amacıyla kazanımlara yönelik hazırlanan kanıt temelli etkinliklerin analiz öncesi ve sonrasında öğrencilere akademik başarıyı değerlendirme sınavı uygulanmıştır. Öğrenci cevaplarının değerlendirilmesi amacıyla ayrıntılı bir cevap kağıdı hazırlanmış, geçerlilik ve güvenilirliğin artırılması amacıyla ikinci bir uzman görüşüne başvurulmuştur. Her üniteye yönelik 10’ar sorudan oluşan akademik başarıyı değerlendirme sorularının değerlendirilmesi amacıyla rubrik hazırlanmıştır. Hazırlanan rubrik Tablo 5’te aşağıda verilmiştir.

Tablo 5.

Açık uçlu soruları değerlendirmek amacıyla hazırlanan rubrik

Puanlama Ölçütü	
4	Soru tam olarak anlaşılmiş, soruya uygun cevaplar verilmiş, kullanılan ifadeler arasında bir çelişki sözü konusu bulunmamakla birlikte verilen cevaplar yeterli ve kapsamlıdır. Öğrencinin verdiği cevaplar ile sorunun cevabı tam olarak örtüşmektedir.
3	Soru büyük ölçüde anlaşılmiştir. Soruya uygun cevaplara büyük ölçüde yer verilmesine rağmen tam olarak yeterliliği bulunmamaktadır. Öğrencinin genel olarak cevapları yeterli ve tutarlıdır.
2	Soruya verilen cevap yeterli ve kapsamlı değil. İstenilen cevaplara örtük olarak değinilmiş ancak sorunun temel cevabı yeterince desteklenmemiş. Verilen örneklerin sorunun cevabı ile ilgili bulunmamaktadır.
1	Sorunun cevabı anlaşılmamıştır. Sorunun cevabına ilişkin ifadeler tamamen yetersiz ve eksiktir. Daha çok “Bilmiyorum”, “Çok zor bir soru”, “Fikrim yok” gibi ifadeler kullanılmıştır. Verilen cevaplar örneklerle desteklenmemiştir.

Öğrencilerin cevapları soru bazlı olarak rubrik kapsamında değerlendirmeye tabii tutulmuştur. Sorular değerlendirilirken her soru 10 puan olacak şekilde değerlendirmeye alınmıştır. Öğrencilerin puan aralığı olarak birinci kategoride 0-25 arası puan “Başarısız”, 2. kategoride yer alan cevaplar 26-50 arası puan “Geliştirilmeli”, 3. kategoride yer alan cevaplar 51-75 arası puan “Orta” ve 76-100 arası puan “İyi” cevap kağıdı olarak ifade edilmiştir. Öğrencilerin kanıtların analizi öncesi ve sonrası akademik başarıyı değerlendirme puan ortalamaları tablolar şeklinde aşağıda verilmiştir.

İletişim ve İnsan İlişkiler Ünitesine İlişkin Öğrencilerin Akademik Başarılarının Değerlendirilmesi

İletişim ve İnsan İlişkileri ünitesini dört kazanımına yönelik yazılı ve görsel kanıtlar oluşan kanıt temeli etkinlik kağıtları hazırlanmıştır. Bu kanıtların sınıf içi analizinden önce öğrencilere akademik başarıyı değerlendirme sınavı uygulanmış ve aynı sınav kanıtların analiz sonrası tekrar öğrencilere uygulanmıştır. Öğrencilerin kanıtların analiz ve sonrası almış oldukları puanları Tablo 6’da aşağıda verilmiştir.

Tablo 6.

Öğrencilerin iletişim ve insan ilişkileri ünitesine ilişkin puanları

Öğrenci İsimleri	Kanıtların Analizi Öncesi Öğrenci Puanları	Kanıtların Analizi Sonrası Öğrenci Puanları
Ecrin	39	100
Burak	40	95
Emin	24	80
Ayşen	42	90
Ceyhun	40	100
Ebru	35	95
Gülten	35	90
Habibe	41	100
Metin	20	70
Murat	15	60
Okan	34	80
Kuzey	28	78
Elmas	37	88
Ecem	42	95
Puan Ort.	33	87,214

Tablo 6’da öğrencilerin bu üniteye ilişkin kanıtların analizi öncesi ve sonrası puan ortalamaları her ünitenin kazanımlarına ilişkin değerlendirmede kanıtların analizi öncesi öğrencilerin genel not

ortalamasının 33 olduğu, kanıtların analizi sonrası ise 87,214 olduğu görülebilir. Bu kapsamda öğrenciler üzerinde kanıt temelli öğrenme sürecinin onlara katkı sağladığı ve kazanımların gerçekleştirilmesinde büyük rol oynadığı ifade edilebilir. Öğrencilerin üniteye ilişkin cevap kağıtları puanlarına göre kategoriye ayrıldığında “Başarısız” kategorisinde sadece iki öğrencinin yer aldığı, diğer on iki öğrencinin ise “Geliştirilmeli” kategorisinde yer aldığı ifade edilebilir. Kanıt temelli öğrenme süreci sonrasında ise öğrencilerin sınav kağıtları kategoriye ayrıldığında sadece iki öğrencinin “Orta” kategorisinde yer aldığını, geriye kalan on iki öğrencinin ise iyi kategorisinde değerlendirildiği ifade edilebilir. Buna dayanarak kanıt temelli öğrenme sürecinin öğrencilere olumlu katkı sağladığını ve öğrencilerin akademik başarıyı arttırdığı ifade edilebilir.

Yaşayan Demokrasi Öğrenme Alanına İlişkin Öğrencilerin Akademik Başarılarının Değerlendirilmesi

Yaşayan Demokrasi ünitesinin dört kazanımına yönelik yazılı ve görsel kanıtlar hazırlanmıştır. Bu kanıtların sınıf içi analizinden önce öğrencilere akademik başarıyı değerlendirme sınavı uygulanmış ve aynı sınav kanıtların analiz sonrası tekrar öğrencilere uygulanmıştır. Öğrencilerin kanıtların kanıt temelli öğrenme etkinliklerinin gerçekleştirilmesi öncesi ve sonrası almış oldukları puanları Tablo 7’de aşağıda verilmiştir.

Tablo 7.

Öğrencilerin yaşayan demokrasi ünitesine ilişkin puanları

Öğrenci İsimleri	Kanıtların Analizi Öncesi Öğrenci Puanları	Kanıtların Analizi Sonrası Öğrenci Puanları
Ecrin	27	100
Burak	30	90
Emin	26	90
Ayşen	29	93
Ceyhun	30	91
Ebru	30	95
Gülten	15	70
Habibe	25	92
Metin	22	70
Murat	15	60
Okan	28	86
Kuzey	24	78
Elmas	21	70
Ecem	25	100
Puan Ort.	24,78	89,64

Tablo 7’de öğrencilerin Yaşayan Demokrasi öğrenci puan ortalamaları verilmiştir. Tablo 7 incelendiğinde üniteye ilişkin Kanıtların analizi öncesi öğrencilerin genel not ortalamasının 24,78 olduğu, kanıtların analizi sonrası ise 89,64 olduğu ifade edilebilir. Buna dayanılarak kanıtların analizi sonrası verilmek istenen kazanımların gerçekleşme düzeyinde büyük başarı sağlandığı gözlemlenebilir. Kanıtların analizi öncesi öğrencilerin cevapları puanlarına göre kategoriye ayrıldığında “Başarısız” kategorisinde sekiz öğrencinin yer aldığı, diğer yedi öğrencinin ise “Geliştirilmeli” kategorisinde yer aldığı ifade edilebilir. Kanıtların analizi sonrası öğrencilerin sınav kağıtları kategoriye ayrıldığında dört öğrencinin “Orta” kategorisinde yer aldığını, geriye kalan on öğrencinin ise “iyi” kategoride değerlendirildiği ifade edilebilir. Bu kapsamda kanıt temelli öğrenme sürecinin öğrencilere olumlu katkı sağladığı ve öğrencilerin akademik başarısının artmasında büyük etki gösterdiği söylenilebilir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Sosyal Bilgiler dersinde gerçekleştirilen kanıt temelli etkinliklerin öğrencilerin akademik başarısını nasıl etkilediğini belirlemeye yönelik gerçekleştirilen bu çalışma sonunda kanıt temelli etkinliklerin öğrencilerin başarısını olumlu yönde arttırdığı, kazanımların öğrenciye verilmesinde büyük yarar sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. İletişim ve insan ilişkilerine ilişkin kanıtların analizi öncesi genel puan not ortalaması 33 iken kanıtların analizi sonrası gerçekleştirilen değerlendirme sınavının genel puan ortalaması seksen yedi olmuştur. Öğrencilerin cevap kağıtları kategoriye ayrıldığında kanıtların analizi sonrasında uygulanan akademik başarıyı değerlendirme sınavında sadece iki öğrencinin cevap kağıdı orta, diğer öğrencilerin cevap kağıtları iyi kategorisinde değerlendirilmiştir. Yaşayan Demokrasi ünitesine ilişkin hazırlana kanıtların uygulanması öncesinde öğrencilerin puan ortalaması 24 iken kanıtların analiz sonrası kazanımlara yönelik hazırlanan değerlendirme sınavının puan ortalaması 89 olduğu görülmektedir. Kanıtların analizi sonrası öğrencilerin cevap kağıtları kategoriye ayrıldığında ise dört öğrencinin orta, diğer on öğrencinin ise nitel kategorisinde yer aldığı ifade edilebilir. Araştırmanın bu bulgularına dayanarak sosyal bilgiler dersinin kanıt temelli öğrenme ile işlenmesinin öğrencilerin akademik başarısının artmasına katkı sağladığı, öğrencilerin akademik başarısının arttığı söylenebilir. Alan yazın incelendiğinde araştırmanın bu bulgularının birçok araştırma sonucu ile de paralellik gösterdiği ifade edilebilir. Bilgiç (2018), Sosyal Bilgiler dersinin kanıt temelli işlenmesi ile öğrencilerin bilgiye ulaşabildiklerini, öğrencilerin bilgiyi transfer etmede ve karşılaştırma yapmada başarılı olduklarını, bununla birlikte üst düzey düşünme becerilerinin kazandırılmasında da etkili olduğunu ifade etmiştir. Çıdaçı (2015), çalışmasında deney grubu öğrenciler ile kanıt temelli öğrenmeye dayalı olarak kullanılan kanıtların konu hakkında bilgi sahibi olmaları ve ünitenin gerektirdiği beceriyi kazanmada ne kadar etkili olduğunu ortaya koymuştur. Birinci elden kaynakların kullanılarak dersin işlenmesinin öğrenci başarısına olumlu etki yaptığını açıkça göstermektedir. Aytekin, Sağlam Tekir ve Aktın (2022) çalışmalarında tüm eğitim kademlerinde tarihsel kanıtlar ile dersin işlenmesinin öğrencilerde kanıtları kullanma becerilerinin arttıracağını ifade etmiştir. Alabaş (2007) kanıta dayalı tarih öğretiminde, 12 yaş grubundaki öğrencilerin bilişsel alanda tarihçiler gibi analiz yapabildiklerini ve derse karşı olumlu tutum geliştirdiklerini ifade etmiştir. Kibar (2019) çalışmasında kanıt temelli öğrenmenin çok yönlü düşünme, eleştirel ve sorgulamaya dayalı düşünme, empati yapma ve aktif öğrenme becerilerinin gelişimine katkı sağladığını belirtmiştir. Işık (2008), çalışmasında tarih derslerinde tarihsel dokümanların kullanılmasının öğrencilerin akademik başarıyı arttırdığını ifade etmiştir. Çalışmanın sonuçları ile paralellik göstere ve bu çalışmanın sonuçlarını destekleyen araştırma

sonuçları mevcuttur Bozcan, 2002; Doğan, 2007; Doğan, 2008; Tangülü ve Çıdaçı, 2016). Keleş, Ata ve Köksal (2006), tarih derslerinde doküman kullanılmasının öğrenci başarılarını arttırdığını çalışmalarında ifade etmişlerdir. Vansledright (2002), çalışmada öğrencilerinin tarihe yönelik becerilerinin geliştirilmesinde kanıtların kullanımının yararını ortaya koymuştur. McCormick (2004), kanıtlarla çalışmanın öğrencilerde çoklu bakış becerisini geliştirdiğini çalışmada ifade etmiştir. Özdemir (2018), çalışmada ortaöğretim tarih derslerinde görsel materyallerin kullanılmasının öğrencilerin akademik başarısını olumlu yönde etkilediğini ifade etmiştir. Bakmaz (2016), ortaokul 5. sınıf öğrencileri, Sosyal Bilgiler dersinde para ve posta pulları etkinlikleri ile öğrenimin yapılması normal Sosyal Bilgiler kitabı ile dersin işlenmesinden daha başarılı bulmuşlardır. Bozkurt (2018) ise etkinlik temelli öğretim ile öğrencilerin öğrenme sürecine aktif katılmalarının sağlanmasının akademik başarıya olumlu katkı yaptığını ifade etmiştir. Namal (2011) çalışmada görsel materyallerin kullanımının Sosyal Bilgiler dersinde öğrenci başarısını arttırdığını ifade etmiştir. Akbaba (2005), çalışmada inkılap tarihi derslerinde görsel materyal ve tarihi belge olarak kullanılan fotoğrafların çözümlenmesinin ve bu çözümlenme ile tarihsel çıkarımda bulunmanın öğrencilerin akademik başarısına olumlu katkı sağladığını ifade etmiştir. Bütün bunlara dayanılarak sosyal bilgiler dersi sürecinde kanıtların uygulanması ve analiz edilmesinin öğrencilerin başarısını artmasına katkısı olduğu ve dersin kazanımların gerçekleşmesinde büyük yarar sağladığı ifade edilebilir.

Öneriler

- Araştırma neticesinde sosyal bilgiler dersinde kanıt temelli öğrenmenin dersin kazanımların sağlanmasında olumlu katkı sağladığı ortaya konulmuştur. Bunun için öğretmenler, sosyal bilgiler dersinde kanıta dayalı etkinliklere çok daha fazla yer vermelidir.
- Araştırmada sosyal bilgiler dersinde kanıt temelli öğrenmenin öğrencilerin yorumlama ve ifade becerilerini geliştirdiği sonucuna varılmıştır. Bu sebepten derslerde ders kitabına bağlı kalınmayıp kitabın dışında konu ve kazanıma uygun kanıtlar sınıfa getirilmeli ve kanıt temelli öğrenme ortamları oluşturulmalıdır.
- Kanıt temelli öğrenme etkinliklerinin belirlenmesinde konu ve kazanımlara uygun kanıtların seçilmesi ve öğrencinin seviyesine uygun olmasına dikkat edilmelidir.
- Kanıt temelli etkinliklerin hazırlanmasında farklı kanıt türlerinden yararlanılmalıdır. Kanıtların çeşitlilik göstermesi ve ilgi çekici kanıtların olmasına özen gösterilmelidir.
- Çalışmanın neticesinde kanıt temelli öğrenme ile gerçekleştirilen ders sürecinin sonrasında öğrencilerin akademik başarısının arttığı ortaya konulmuştur. Bu kapsamda farklı yaş ve sınıf gruplarında kanıt temelli öğrenmenin akademik başarıyı etkisini ortaya koyan çalışmalara yapılabilir.
- Araştırmada kanıt temelli öğrenme yönteminin öğrencilerde yorumlama, problem çözme, analiz, sentez ve değerlendirme gibi üst düzey düşünme becerilerine katkı sağladığı sonucuna varılmıştır. Kanıt temelli öğrenmenin Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda yer alan diğer becerilere yönelik etkisini belirlemeye yönelik çalışmalar yapılabilir.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2023), 14 (1), 597-630.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2023), 14 (1), 597-630.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Kaynakça

- Akbaba, B. (2005). Tarih öğretiminde fotoğraf kullanımı. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 6(1)*, 185-187.
- Akbulut, M. ve Açıklan, M. (2020). Rebuilding the past through dusty stuff: How Turkish students respond to primary source-based social studies education. *Journal of International Social Studies, 10(3)*, 3-39.
- Altunışık, R., Çoşkun, R., Bayraktaroğlu, S., ve Yıldırım, E. (2007). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri spss uygulamalı*. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Alabaş, R. (2007). *İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler dersinde kanıt temelli öğrenme modeli: bir eylem araştırması* (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Aytekin, E., Sağlam Tekir, H. ve Aktın, K. (2022). Kanıt temelli öğrenme yöntemiyle öğrencilerin tarihsel kanıt kullanma becerileri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 23(2)*, 1051-1079.
- Bakmaz, H. (2016). *Sosyal bilgiler dersinde para ve pulların kullanımının öğrencilerin akademik başarısına etkisi* (Yüksek lisans tezi). Adıyaman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adıyaman.
- Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenilirlik ve örneklem büyüklüğü. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi, 9(1)*, 23-28.
- Bilgiç, S. (2018). *İlkokul 4. Sınıf sosyal bilgiler derslerinde kanıt temelli öğrenmeye ilişkin bir eylem araştırması* (Yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Bozcan M. (2002). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi tarih konularının öğretiminde öğrencilerin tarih düşüncesinin gelişimi* (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bozkurt, S. (2018). *Sosyal bilgiler dersinde etkinlik temelli öğretimin öğrencilerin akademik başarı ve derse karşı tutumlarına etkisi* (Yüksek lisans tezi). Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.
- Bozkurt, F. (2018). Sosyal bilgiler öğretiminde kanıt temelli öğrenme uygulamaları. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi, 12(24)*, 334-353.
- Çıdacı, T. (2015). *Sosyal bilgiler dersi tarih konularının öğretiminde birinci elden kaynakların kullanımı (7. Sınıf örneği)* (Yüksek lisans tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Çiftarslan, N. (2019). *8.Sınıf T.C. İnkılap tarihi ve Atatürkçülük dersinde kanıt temelli öğrenme yaklaşımı ile tarih öğretimi: Fenomenolojik bir çalışma*. (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Demirel, Ö. (1999). *Planlamadan değerlendirmeye öğretme sanatı*. Ankara: Pegem yayıncılık.
- Dere, İ. ve Gökçinar, B. (2020). Learning to use historical evidence: reflections from the experiences of prospective social studies teachers. *İ.E.: Inquiry In Education, 13(1)*, 1-20.
- Demircioğlu, İ. H. ve Kaymakçı, S. (2010). Tarih öğretmenlerinin çalışma yapıları hakkındaki görüşleri: Trabzon örneği. *Karadeniz Araştırmalar, 21*, 141-159.
- Doğan, Y. (2007). *Sosyal bilgiler öğretiminde tarihsel yazılı kanıtların kullanımı* (Doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Doğan, N. (2008). *İlköğretim 8. Sınıf T.C.. inkılap tarihi ve atatürkçülük dersinin öğretiminde tarihsel kanıt kullanımının etkililiği* (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ekiz, D. (2004). *Eğitim araştırma yöntem ve metotlarına giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erden, M. (1997). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. İstanbul: Alkım Yayın Evi.
- Ginesar, Ö. (2022). *Sosyal bilgiler dersinde kanıt temelli öğrenmenin değerleri kazandırma ve akademik başarıdaki rolü: bir eylem araştırması* (Doktora tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Işık, H. (2008). *İlköğretim 4. Sınıf sosyal bilgiler tarih konularının öğretiminde kanıt temelli öğrenme modeli: bir aksiyon araştırma* (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kabapınar, Y. (2019). Kanıt temelli öğrenme; tanım, kapsam, yaklaşımlar. Y. Kabapınar (Ed.), *Kimlik belirleyen derslerde kanıt temelli öğrenme - içinde(sa. 29-54)*. İstanbul: Pegem akademi.
- Kara, İ. ve İnanoğlu, A.. (2022). T.C. inkılap tarihi ve atatürkçülük dersine yönelik program geliştirme çalışması, S.

- Paksoy ve H. Çiftçi (Ed.), *Sosyal bilimlerde seçme konular-7* -içinde (ss. 545-561). Ankara: İksadyayınevi.
- Kaymakcı, S. (2016). *Sosyal bilgiler öğretiminde çalışma yapılarının kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına ve derse karşı tutumlarına etkisi* (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Keleş, H., Ata, B. ve Köksal, İ. (2006). Tarihi dokümanla tarih öğretiminin lise öğrencilerinin başarısına etkisi, *Gazi Üniversitesi Gazi eğitim Fakültesi Dergisi, (2)*, 99-112.
- Kıbar, H. (2019). *Ortaöğretim Tarih Ders Kitapları Kanıt Temelli Öğrenme Yaklaşımının Neresindedir?: Bir Saptama Çalışması* (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Komisyon. (2012). *7. Sınıf sosyal bilgiler öğretmen kılavuz kitabı*. Ankara: Milli Eğitimi Bakanlığı Yayınları.
- Mccormick, T. (2004). Re-reading abraham lincoln: how elementary teacher candidates contextually read primary documents. *The annual meeting of the college and university faculty assembly of the national council fort he social studies*. November 18, boltimore, maryland.
- Meb. (2005). Sosyal bilgiler öğretim programı. 2006 tarihinde <http://ttkb.meb.gov.tr/> internet sayfasından elde edilmiştir.
- Meb. (2015). Sosyal bilgiler öğretim programı. 2015 tarihinde <http://ttkb.meb.gov.tr/> adresinden elde edilmiştir.
- Meb. (2018). Sosyal bilgiler öğretim programı. 2018 tarihinde <http://ttkb.meb.gov.tr/> adresinden elde edilmiştir.
- Merriam, S. B. (2015). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. (S. Turan, çev.) Ankara: Nobel yayıncılık.
- Namal, R. (2011). *İlköğretim 7. Sınıf sosyal bilgiler dersinde yer alan "ülkemizde nüfus" ünitesinin öğretiminde görsel materyallerden yararlanmanın öğrenci başarısına etkisi* (Yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Özdemir, K. (2018). Ortaöğretim tarih derslerinde kullanılan görsel materyallerin öğrenci akademik başarısına etkisi "Ankara ve Yozgat örneği". *E-uluslararası eğitim araştırmaları dergisi, 9(2)*, 19-45.
- Öztürk, C. (2012). Sosyal bilgiler: kavram, içerik ve program. C. Öztürk (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretimi demokratik vatandaşlık eğitimi* -içinde (ss. 2-30). Ankara: Pegem akademi.
- Palaz, T. (2019). Kanıt kullanma. B, Aksoy, B. Akbaba ve B. Kılcan (Ed.), *Sosyal Bilgilerde Beceri Eğitimi* -içinde (ss. 307-334). Ankara: Pegem Akademi.
- Saban, A., ve Ersoy, A. (2019). *Nitel araştırma desenleri*. Ankara: Anı yayıncılık.
- Sağlam, H. İ. & Bilgiç, S. (2018). İlkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde kanıt temelli öğrenmenin etkililiğine ilişkin öğrenci görüşlerin incelenmesi. *Sakarya University Journal of Education, 8(2)*, 60-71.
- Safran, M. (2015). Sosyal bilgiler öğretimine bakış. B. Tay, ve A. Öcal (Ed.), *Özel öğretim yöntemleriyle sosyal bilgiler öğretimi* -içinde(ss. 1-18). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Sharts-Hopko, N. C. (2002). Assessing rigor in qualitative research. *Journal of the association of nurses in aids care, 13 (4)*, 84-86.
- Sönmez, V. (2005). *Hayat ve sosyal bilgiler öğretimi öğretmen kılavuzu*. Ankara: Anı yayıncılık.
- Tangülü, Z., ve Çıdacı, T. (2016). Sosyal bilgiler dersi tarih konularının öğretiminde birinci elden kaynakların kullanımı. *Sosyal bilimler dergisi, 6(11)*, 253-273.
- Tunç-Şahin, C. (2011). Yerel tarih uygulamalarının başarıya ve öğrenci ürünlerine etkisi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 4 (16)*, 453-462.
- Tullos, A. ve Woolley, J.D. (2009). The development of children's ability to use evidence to infer reality status. *Child Development, (80)*, 101-114.
- Tokmak, A. , Yılmaz, A. & Şeker, M. (2019). Düşünme eğitimi dersinin sosyal bilgiler dersi başarısına etkisi . *International journal of social science research , 8 (2) , 160-184.*
- Vansledright, B. (2002). Fifth graders investigating history in the classroom: results from a researcher-practitioner design experiment. *The elementary school journal, 103(2)*, 131-160.
- Yaşar, Ş. ve Gültekin, M. (2006). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Araç-Gereç Kullanımı. C. Öztürk (Ed.) *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Yapılandırıcı Bir Yaklaşım* -içinde (ss.287-311). Ankara: Pegem yayıncılık.
- Yetiş, A. (2018). *Öğretmen ve öğrencilerin kanıt temelli tarih öğretimine ilişkin görüşleri: Bir durum saptaması* (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Ek 2.

Öğrenci Ürünleri

Rumuz Ecrin

Sosyal medya kısa zamanda bir çok insana ulaşabiliyor. Aynı zamanda sosyal medya ile iletişim internetde bulunan haber, eğitim, durumu gibi şeylerde kulana bilinir. Zamanın geçmesi ile insanların ihtiyaçlarında sosyal medyada bir çok insan ulaşabiliyor. Bu sayede bir çok kişi ihtiyaçlarında bize ulaşabiliyor ve kısa zamanda tedarik ediliyor. Bu sosyal medyada olduğu gibi sosyal medya ile yardım etmek için yazılan haberler olabilir. İnsanlar için bir çok işi daha kolay araştırma ve işlemler sosyal medyada her duyduğuna soruyoruz.

Ek 3.

Öğrenci Ürünleri

Rumuz Ebru

Bir gün okuldan çıktım eve geldiğim anda aya-
dıkları eve bir yaşlı kadın geldi. Annelerle
konuştuktan sonra doktor geldi. Hasta ve fakir mis-
tasyonla giderek parası yokmuş. İşte bu kadın
evine gitti. Yeni gördüğüm kadını bir gün gördüm.
Oda mutluysa ya da halı yok, yanında
telefonum vardı ve aklıma şöyle bir
fikir geldi. Sosyal medya fotoğrafı vide-
o yapıp site vb. şeyler koydum ve yardım
etmek için istedim. Bu videoya gelecekte
beğeni ve yorum gelmiş. Baya bir para
yardımı yapıldı. Hatta sosyal yardımlaş-
ma derneği bir memur arkadaş da para
yardımı etti. Ben görevimi bitirdim. Sadece
para kadına teslim etmek kalmıştı. Kadın
çok sevindi. Bende çok sevdim. Kadına
hastaneye gitmek için hastane parası verdim
ve analist oldu. Hastanaya geldiğinde evine
de ilaçlar verdim. Çok mutlu oldu.
Bir gün de sosyal medyada dolayısıyla
bir video paylaşmışlar. Bu bir yardım
video paylaşmışlar. Anne ise onun
yanında haber okudu. Biliyorum. Sadece
hastaneye bu haberler vardı. Çünkü bu
haber dikkat çekti. Sosyal medyaya
aktararak yayımlanarak doğrusunu açıkladım.
İşte böyle bir olay yaşadım.

Ek 5

Öğrenci Ürünleri

Rumuz Ecem

demokrasi sayesinde eşitlik ve adalet ortaya
çıktı. Benim arkadaşım okumak için başka
bir ilkeye gitti o ilkeye arkadaşım farklı
diye onu dışlamış bir öğretmenle arkadaşımı
dışlamış ada kendini kötü hissetmiş
ama herse hem eşitsizlik yapmış hem
farklılıklara saygı duymamış. Ama herkeş farklı
olabilir hem farklılıklarda her zaman güzeldir
Ama her öğrenci okumak için vardır. Ve
herkeş için demokrasi olmalıdır. Çünkü demokraside
eşitlik vardır. Eğer başka farklı diye dışlanırsa
haklarından mahrum kalmış olurken demokrasi
olmaz. Bu yüzden hayatiyatta demokrasi gereklidir.
Demokrasi sayesinde artık adalet, eşitlik, farklılıklara
saygı var demokrasi olmasa kavakalar, eşitsizlik
adaletsizlik olur.

Rumuz Burak

Atatürk TBMM yi açmış kadınlara seçme ve seçilme hakkını
vermiştir. İnsanların eşit olarak yaşamaları için yenilikler yapmıştır.
Çok partili yaşamaya geçmeye başlamıştır. Demokrasinin ilkeleri
diye kanıtta insanların seçime girmesi kendi kendini yönetmesi,
eşit olmalarıdır. İnsanların yönetiminde söz sahibi olması
için çalıştı. Demokrasi ile insanlar duygu ve düşüncelerini özgürce
söyleyebilirler. Atatürk sayesinde yönetiminde söz sahibi olduk. Ben
Atatürk'ün abdesinde olsaydım Atatürk'ün yaptıklarını destek olurdum.
Çıkarılması kararlara vardım. a. dairende insanlarımızı elde ettiğimiz
için mutlu olurdum. Atatürk'ün gerçekleştirmek istediklerine ben de
çaba harlardım.

Ek 6

Öğrenci Ürünleri

Rumuz Ayşen

Demokrasi eşitlik, adalet, Saygı, sevgi, mutluluk getirdi. Atatürk'ün Sabahları ile daha demokratik daha özgür oluyduk. Bende o dönemde Atatürk'e destek olur, onun sözünü dinlerdim. Onu yaptığı desteklerden dolayı desteklerdim. Onun sayesinde kadınların seçme seçilme hakkı oldu. Eşitlik onun sayesinde oldu. Herkes sit bir şekilde seçimlere katıldı. Kadınlar seçme seçilme hakkı elde etti. TBMM'yi açtı. Partileri kurdu. Parti olmasa, seçim olmasa, demokrasi bir devlet olmaz. Din ve vicdan hürriyeti oldu. Herkes sorumlularını özürce ifade etti. Bu sayede toplumda huzur oldu. Atatürk'ün yapmış olduğu şeyleri desteklerdim. O dönemde savunurdum.

Rumuz Ceyhan

Atatürk demokrasi ilkelerini toplumda sağlamaya çalışmıştır. Demokrasinin ilkeleri diye kanıtta vardır. Eşitlik, adalet, özgürlük, herkesin fikrini söyleyebileceği için çalışıyordu. Daha demokratik bir toplum için uğraşıyordu. Başta kurulmasına destek oluyordu. Cumhuriyetin ilan ediyordu. Kadınlara seçme ve seçilme hakkı veriyordu. Ben o dönemde olsaydım millet vekillğine aday olup Atatürk'ün yaptıklarına destek olurdum. Demokrasinin ilkelerine uygun yaşardım. Eşitlik, adalet olsun diye saba her çalışırım. Eşitliğin, adaletin olmadığı yerde huzur olmaz. Kaçgılar, kaçgılar olurdu.